

Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καθ' αὐτὴν φωτιζομένη

Seumas MacDonald

Ἑτοῖμος: ζ' Αὐγούστου ,βκε'

Περιεχόμενα

Κεφάλαιον τὸ πρῶτον	2
I	2
αἱ λέξεις καὶ οἱ ἀριθμοί	3
Κεφάλαιον τὸ δεύτερον	3
I	3
II	4
III	4
Κεφάλαιον τὸ τρίτον	5
ἡ πρώτη σκηνή	5
ἡ δευτέρᾳ σκηνή	5
ἡ τρίτη σκηνή	5
Κεφάλαιον τὸ τέταρτον	6
ἡ πρώτη σκηνή	6
ἡ δεύτερα σκηνή	6
ἡ τρίτη σκηνή	7
Κεφάλαιον τὸ πέμπτον	7
I	7
II	8
III	9
Κεφάλαιον τὸ ἕκτον	9
I	9
II	10
III	10
Κεφάλαιον τὸ ἑβδομον	11
I	11
II	11
III	12
Κεφάλαιον τὸ ὄγδοον	12
I	12
II	13
III	13
Κεφάλαιον τὸ ἑνατον	14
I	14
II	14
III	14
Κεφάλαιον τὸ δέκατον	15
I περὶ ζώων	15

II	15
κεφάλαιον τὸ ἐνδέκατον	16
I	16
II	16
III	16
IV	16
V	17
VI	17
Κεφάλαιον τὸ δωδέκατον	17
I	17
II	18
III	18
IV	18
V	19
VI	19
κεφάλαιον τὸ τρίτον καὶ δέκατον	19
I	19
II	19
III	20
IV	20
V	20
VI	20
τὸ κεφάλαιον τὸ τέταρτον καὶ δέκατον	21
I	21
II	21
III	21
IV	21
V	22
VI	22
VII	22
VIII	22
τὸ κεφάλαιον τὸ πέμπτον καὶ δέκατον	22
I	22
II	23
III	23
IV	23
V	24
VI	24
κεφάλαιον τὸ ἕκτον καὶ δέκατον	24
I	24
II	24
III	25
IV	25
κεφάλαιον τὸ ἑβδομὸν καὶ δέκατον	25
I	25
II	26
III	26
IV	26
κεφάλαιον τὸ ὀγδοὸν καὶ δέκατον	27
I	27

II	27
III	27
IV	28
κεφάλαιον τὸ ἕνατον καὶ δέκατον	28
I	28
II	28

Κεφάλαιον τὸ πρῶτον.

I

ἡ Ἑλλάς ἐστὶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ἡ Ἰταλίᾳ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐστίν. ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἰταλίᾳ εἰσὶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. καὶ ἡ Ἰσπανίᾳ ἐστὶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. καὶ ἡ Ἰσπανίᾳ καὶ ἡ Ἰταλίᾳ καὶ ἡ Ἑλλάς εἰσὶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ.

ἡ Αἴγυπτος ἐν τῇ Εὐρώπῃ οὐκ ἔστιν, ἡ Αἴγυπτος ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἐστίν. ἡ Γαλλίᾳ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ Ἀφρικῇ, ἡ Γαλλίᾳ ἐστὶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ἡ δὲ Συρίᾳ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ. καὶ ἡ Ἀραβίᾳ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐστίν. ἡ Συρίᾳ καὶ ἡ Ἀραβίᾳ ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἰσὶν. ἡ δὲ Γερμανίᾳ οὐκ ἔστιν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀλλὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐστίν. καὶ ἡ Βρεττανίᾳ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐστίν. ἡ Γερμανίᾳ καὶ ἡ Βρεττανίᾳ εἰσὶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ.

ἄρα ἡ Γαλλίᾳ ἐν τῇ Εὐρώπῃ; ἡ Γαλλίᾳ ἐστὶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ἄρα ἡ Ἀντιόχεια ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἐστίν; ἡ Ἀντιόχεια ἐν τῇ Γαλλίᾳ οὐκ ἔστιν. ποῦ ἐστὶν ἡ Ἀντιόχεια; ἡ Ἀντιόχεια ἐστὶν ἐν τῇ Συρίᾳ. ποῦ ἐστὶν ἡ Συρίᾳ; ἡ δὲ Συρίᾳ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐστίν. ποῦ εἰσὶν ἡ Γαλλίᾳ τε καὶ ἡ Γερμανίᾳ; καὶ ἡ Γαλλίᾳ καὶ ἡ Γερμανίᾳ ἐν τῇ Εὐρώπῃ εἰσὶν.

ἄρα ὁ Νεῖλος ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐστίν; ὁ Νεῖλος ἐν τῇ Εὐρώπῃ οὐκ ἔστιν. ποῦ ὁ Νεῖλος ἐστίν; ὁ Νεῖλος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ. ὁ δὲ Ῥῆνος ποῦ ἐστίν; ὁ Ῥῆνος ἐν τῇ Γερμανίᾳ ἐστίν. ποταμός ὁ Νεῖλος ἐστίν. καὶ ὁ Ῥῆνος ποταμός ἐστίν. καὶ ὁ Νεῖλος καὶ ὁ Ῥῆνος εἰσὶ ποταμοί. καὶ ὁ Ἰστρος ποταμός ἐστίν. ὁ μὲν Ῥῆνος καὶ ὁ Ἰστρος εἰσὶ ποταμοὶ ἐν τῇ Γερμανίᾳ, ὁ δὲ Θύμβρις ἐν τῇ Ἰταλίᾳ. ἀλλὰ ὁ Ὀρόντης ἐστὶ ποταμός ἐν τῇ Συρίᾳ.

ἡ Σικελίᾳ ἐστὶ νῆσος. καὶ ἡ Κρήτη ἐστὶ νῆσος. καὶ ἡ Κρήτη καὶ ἡ Σικελίᾳ εἰσὶ νῆσοι. νῆσός ἐστὶν ἡ Βρεττανίᾳ. ἡ δὲ Ἰταλίᾳ νῆσος οὐκ ἔστιν. ἡ μὲν Σικελίᾳ νῆσος μεγάλη ἐστίν, ἡ δὲ Δῆλός ἐστι νῆσος μίκρά. ἡ δὲ Βρεττανίᾳ οὐ νῆσος μίκρά, ἀλλὰ νῆσος μεγάλη ἐστίν. ἡ Σικελίᾳ καὶ ἡ Κρήτη οὐ νῆσοι μίκραί, ἀλλὰ νῆσοι μεγάλαι εἰσὶν.

ἡ Σπάρτη πόλις ἐστίν. ἡ Σπάρτη ἐστὶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἡ Σπάρτη ἐστὶ πόλις Ἑλληνική. καὶ αἱ Ἀθῆναι εἰσὶ πόλις Ἑλληνική. καὶ ἡ Σπάρτη καὶ αἱ Ἀθῆναι πόλεις Ἑλληνικαὶ εἰσὶν. ἡ δὲ Ῥώμη ἐστὶ πόλις ἐν τῇ Ἰταλίᾳ. ἡ δὲ Ἀντιόχεια πόλις ἐν τῇ Συρίᾳ ἐστίν. ἡ Ἀντιόχεια, αἱ Ἀθῆναι, ἡ Ῥώμη εἰσὶ πόλεις μεγάλαι.

ποῦ εἰσὶν αἱ Ἀθῆναι; αἱ Ἀθῆναι εἰσὶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ποῦ ἡ Ῥώμη ἐστίν; ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἐστὶν ἡ Ῥώμη. πόλις Ῥωμαϊκή ἐστὶν ἡ Ῥώμη. ποῦ ἐστὶν ἡ Κωνσταντινούπολις; ἡ Κωνσταντινούπολις ἐστὶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἄρα ἡ Κωνσταντινούπολις πόλις Ἑλληνική ἢ Ῥωμαϊκή; ἔστι πόλις καὶ Ἑλληνική καὶ Ῥωμαϊκή.

Ῥάβεννα οὐκ ἔστι πόλις Ἑλληνική, ἀλλὰ πόλις Ῥωμαϊκή. ἡ Ῥώμη καὶ ἡ Ῥάβεννα πόλεις Ῥωμαϊκαὶ εἰσὶν. πόλεις δὲ Ἑλληνικαὶ εἰσὶν αἱ Ἀθῆναι καὶ ἡ Σπάρτη. ἡ δὲ Σικελίᾳ οὐκ ἔστιν νῆσος Ἑλληνική, ἀλλὰ νῆσος Ῥωμαϊκή. ἡ δὲ Κρήτη, ἡ Ῥόδος, ἡ Νάξος, ἡ Σάμος, ἡ Χίος, ἡ Λέσβος, ἡ Λῆμνος, καὶ ἡ Εὐβοίᾳ εἰσὶ νῆσοι Ἑλληνικαί.

ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλαὶ νῆσοι εἰσὶν. ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι εἰσὶ πολλαὶ πόλεις. ἐν τῇ Γαλλίᾳ καὶ ἐν τῇ Γερμανίᾳ πολλοὶ εἰσὶ ποταμοί. ἄρα πολλοὶ ποταμοὶ καὶ πολλαὶ πόλεις ἐν τῇ Ἀραβίᾳ; ἐν τῇ Ἀραβίᾳ οὐ πολλοί, ἀλλ' ὀλίγοι ποταμοὶ εἰσὶ καὶ ὀλίγαι πόλεις.

ἄρα μὴ ἡ Κρήτη πόλις ἐστίν; οὐχί, ἡ Κρήτη πόλις οὐκ ἔστιν. τί ἐστὶν ἡ Κρήτη; ἡ Κρήτη νῆσός ἐστίν. ἄρα μὴ ἡ Σπάρτη νῆσός ἐστίν; οὐ νῆσός ἐστὶν ἡ Σπάρτη. τί ἡ Σπάρτη ἐστίν; ἀλλὰ πόλις ἐστὶν ἡ Σπάρτη. ὁ δὲ Ὀρόντης, τί ἐστίν; ὁ Ὀρόντης ἐστὶ ποταμός μέγας. ἄρα μὴ τὸ πέλαγος τὸ Ἀτλαντικὸν μίκρον ἐστίν; οὐ μίκρον ἐστίν, ἀλλὰ μέγα ἐστὶ τὸ πέλαγος.

ποῦ ἐστὶ ἡ ἀρχὴ ἡ Ῥωμαϊκὴ; ἡ Ῥωμαϊκὴ ἀρχὴ ἐστὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ ἐν τῇ Ἀφρικῇ. ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Αἴγυπτος ἐπαρχίαι Ῥωμαϊκαὶ εἰσιν. ἡ δὲ Γερμανία οὐκ ἐστὶ ἐπαρχία Ῥωμαϊκὴ. ἡ Γερμανία ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ Ῥωμαϊκῇ οὐκ ἐστίν. ἀλλὰ ἡ Γαλλία καὶ ἡ Βρεττανία εἰσὶν ἐπαρχίαι Ῥωμαϊκαί. ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀρχῇ πολλαὶ εἰσιν ἐπαρχίαι. μεγάλη ἐστὶν ἡ ἀρχὴ ἡ Ῥωμαϊκὴ!

αἱ λέξεις καὶ οἱ ἀριθμοί

τὸ εἶς καὶ τὸ δύο ἀριθμοὶ εἰσιν. καὶ τὸ τρεῖς ἀριθμὸς ἐστίν. τὰ εἶς, δύο, τρεῖς ἀριθμοὶ Ἑλληνικοὶ εἰσιν. τὸ εἶς καὶ τὸ δύο εἰσι μικροὶ ἀριθμοί. χίλια μέγας ἀριθμὸς ἐστίν.

τὸ Α καὶ τὸ Β γράμματά ἐστιν. καὶ τὸ Γ γράμμα ἐστίν. τὰ Α, Β, Γ ἐστὶ τρία γράμματα. τὸ Α ἐστὶ τὸ γράμμα τὸ πρῶτον, τὸ Β τὸ δεύτερον γράμμα, τὸ Γ τὸ τρίτον γράμμα. τὸ Γ γράμμα Ἑλληνικόν ἐστίν. τὸ C ἐστὶ γράμμα Ῥωμαϊκόν. τὸ C καὶ D γράμματα Ῥωμαϊκά ἐστίν. τὸ Γ καὶ Δ ἐστὶ γράμματα Ἑλληνικά.

τὸ ποταμὸς καὶ τὸ πόλις λέξεις Ἑλληνικαὶ εἰσιν. καὶ τὸ ποῦ λέξις Ἑλληνικὴ ἐστίν. ἐν τῇ λέξει τὸ ποῦ ἐστὶ τρία γράμματα.

ἐν τῇ λέξει τῇ ποταμὸς ἑπτὰ γράμματα καὶ τρεῖς συλλαβαί εἰσιν. ἡ πρώτη συλλαβὴ πο-, ἡ δευτέρα -τα-, ἡ τρίτη -μος. ἐν τῇ λέξει τὸ οὐκ εἰσὶ τρία γράμματα καὶ μία συλλαβή.

τί ἐστὶ τὸ τρεῖς; τὸ τρεῖς ἀριθμὸς Ἑλληνικὸς ἐστίν. τὸ Γ, τί ἐστίν; τὸ Γ γράμμα Ἑλληνικόν ἐστίν. ἄρα μὴ τὸ C γράμμα Ἑλληνικόν ἐστίν; οὐ γράμμα Ἑλληνικόν, ἀλλὰ γράμμα Ῥωμαϊκόν ἐστὶ τὸ C. ἄρα ἐστὶν τὸ Β τὸ γράμμα τὸ πρῶτον; Β οὐ τὸ πρῶτον γράμμα, ἀλλὰ τὸ δεύτερον ἐστίν. τί ἐστὶ τὸ οὐ; τὸ οὐ ἐστὶ λέξις Ἑλληνικὴ. τὰ οὐ, ἀλλὰ, μέγας, ἀριθμὸς, λέξεις Ἑλληνικαὶ εἰσιν. καὶ τὸ λέξις ἐστὶ λέξις Ἑλληνικὴ!

Κεφάλαιον τὸ δεύτερον

I

ὁ Γρηγόριος ἀνὴρ Ἑλληνικὸς ἐστίν. ἡ Εὐγενία γυνὴ Ἑλληνικὴ ἐστίν. ὁ Ἀλέξιος παῖς Ἑλληνικὸς ἐστίν. καὶ ὁ Δημήτριος παῖς Ἑλληνικὸς ἐστίν. ἡ δὲ Εἰρήνη ἐστὶ κόρη Ἑλληνικὴ. καὶ ἡ Σοφία ἐστὶ κόρη Ἑλληνικὴ.

ὁ Ἀλέξιος καὶ ὁ Δημήτριος οὐκ ἄνδρες, ἀλλὰ παῖδες εἰσιν. ἄνδρες εἰσὶ Γρηγόριος καὶ Σωσίπας καὶ Τροχίλος. γυναῖκες εἰσιν Εὐγενία καὶ Σύρα καὶ Κίλισσα. ἄρα ἡ Σοφία γυνή; οὐκ ἐστὶν γυνή, ἀλλὰ κόρη ἡ Σοφία.

Γρηγόριος, Εὐγενία, Ἀλέξιος, Δημήτριος, Εἰρήνη, Σοφία, Σωσίπας, Τροχίλος, Κίλισσα, ἐστὶν οἰκία Ἑλληνικὴ. ὁ μὲν Γρηγόριος πατὴρ ἐστίν, ἡ δὲ Εὐγενία μήτηρ ἐστίν. πατὴρ Ἀλεξίου καὶ Δημητρίου ἐστὶν ὁ Γρηγόριος. ὁ Γρηγόριος καὶ πατὴρ ἐστὶν τῆς Σοφίας καὶ τῆς Εἰρήνης. μήτηρ Ἀλεξίου καὶ Δημητρίου, Σοφίας καὶ Εἰρήνης ἐστὶν ἡ Εὐγενία. ὁ δὲ Ἀλέξιος υἱὸς ἐστὶν Γρηγορίου. καὶ υἱὸς Εὐγενίας ἐστὶν ὁ Ἀλέξιος. καὶ ὁ Δημήτριος ἐστὶν υἱὸς τοῦ Γρηγορίου καὶ τῆς Εὐγενίας.

τίς ἐστὶν Ἀλέξιος; ὁ Ἀλέξιος ἐστὶ παῖς Ἑλληνικός. τίς ἐστὶν ὁ πατὴρ τοῦ Ἀλεξίου; Γρηγόριος ὁ πατὴρ τοῦ Ἀλεξίου ἐστίν. τίς ἡ μήτηρ τοῦ Ἀλεξίου ἐστίν; ἡ μήτηρ τοῦ Ἀλεξίου ἐστὶν Εὐγενία. τίς Εἰρήνη ἐστίν; κόρη Ἑλληνικὴ ἐστὶν ἡ Εἰρήνη. τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ τῆς Εἰρήνης; Εὐγενία ἡ μήτηρ τῆς Εἰρήνης ἐστίν. καὶ ὁ Γρηγόριος πατὴρ τῆς Εἰρήνης ἐστίν. ἡ Εἰρήνη ἐστὶ θυγάτηρ τοῦ Γρηγορίου καὶ τῆς Εὐγενίας.

τίνες εἰσὶν οἱ υἱοὶ τοῦ Γρηγορίου; οἱ υἱοὶ τοῦ Γρηγορίου εἰσὶν Ἀλέξιος καὶ Δημήτριος. τίνες εἰσὶν αἱ θυγατέρες τῆς Εὐγενίᾳς; αἱ θυγατέρες τῆς Εὐγενίᾳς εἰσὶν Εἰρήνη καὶ Σοφία. Ἀλέξιος, Δημήτριος, Εἰρήνη, Σοφία εἰσὶ τέσσαρα παιδία. παιδία ἐστὶν υἱοὶ καὶ θυγατέρες, ἢ παῖδες καὶ κόραι. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Γρηγορίου εἰσὶ τέσσαρα παιδία, δύο υἱοὶ καὶ δύο θυγατέρες.

ἄρα Σωσίᾳς υἱὸς τοῦ Γρηγορίου; ὁ Σωσίᾳς οὐκ ἔστιν υἱὸς τοῦ Γρηγορίου, ἀλλὰ δοῦλος τοῦ Γρηγορίου ἐστίν. ὁ Γρηγόριος δεσπότης τοῦ Σωσίου ἐστίν. ὁ Γρηγόριος ἐστὶ δεσπότης τῶν δούλων. ὁ δὲ Σωσίᾳς καὶ ὁ Τροχίλος εἰσὶ δοῦλοι δύο. ὁ δὲ Γρηγόριος ἐστὶ καὶ πατὴρ παιδίων καὶ δεσπότης δούλων.

ἄρα Κίλισσα θυγάτηρ τῆς Εὐγενίᾳς; ἡ Κίλισσα οὐκ ἔστιν θυγάτηρ τῆς Εὐγενίᾳς, ἀλλὰ δούλη τῆς Εὐγενίᾳς ἐστίν. ἡ δὲ Εὐγενία ἐστὶ δέσποινα τῆς δούλης, τῆς Κίλισσης. καὶ ἡ Σύρα ἐστὶ δούλη. καὶ ἡ Σύρα καὶ ἡ Κίλισσα εἰσὶ δύο δοῦλαι. ἡ δὲ Εὐγενία δέσποινα ἐστὶ τῶν δουλῶν.

τίνος δοῦλός ἐστι Τροχίλος; ὁ Τροχίλος τοῦ Γρηγορίου ἐστὶν δοῦλος. τίνος δοῦλός ἐστι Σωσίᾳς; καὶ ὁ Σωσίᾳς τοῦ Γρηγορίου ἐστὶ δοῦλος. τίνος δούλη ἐστὶ Σύρα; ἡ Σύρα ἐστὶ δούλη τῆς Εὐγενίᾳς. καὶ τίνος δούλη ἐστὶ Κίλισσα; τῆς Εὐγενίᾳς ἐστὶ Κίλισσα ἡ δούλη.

πόσα ἐστὶ παιδία ἐν τῇ οἰκίᾳ; ἔστιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Εὐγενίᾳς καὶ τοῦ Γρηγορίου τέσσαρα παιδία. πόσοι υἱοὶ καὶ πόσαι θυγατέρες; δύο υἱοὶ καὶ δύο θυγατέρες εἰσὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ. πόσοι δοῦλοι ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰσὶν; ἑκατόν; οὐχ ἑκατόν, ἀλλὰ πενήνκοντα. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Γρηγορίου εἰσὶ πολλοὶ μὲν δοῦλοι, ὀλίγα δὲ παιδία. ὁ δὲ Γρηγόριος ἐστὶ κύριος πολλῶν δούλων.

II

τὸ δύο καὶ τὸ τρεῖς, καὶ τὸ τέσσαρα, ἀριθμοὶ εἰσιν. καὶ τὸ ἑκατόν καὶ τὸ πενήνκοντα εἰσιν ἀριθμοί. ὁ ἀριθμὸς τῶν δούλων ἔστιν πενήνκοντα. ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν παιδίων ἐστὶ τέσσαρα. ὁ μὲν ἀριθμὸς τῶν δούλων μέγας ἐστίν, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν παιδίων μικρός. μέγας μὲν ἀριθμὸς δούλων, μικρὸς δὲ ἀριθμὸς παιδίων ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Γρηγορίου ἐστίν.

ὁ Γρηγόριος ἐστὶν ἀνὴρ Ἑλληνικός. ὁ δὲ Τροχίλος ἐστὶν ἀνὴρ Ῥωμαϊκός, ἀλλὰ δοῦλος. ὁ δὲ Σωσίᾳς ἐστὶν ἀνὴρ Συριακός, ἀνὴρ τῆς Συρίας. ὁ Γρηγόριος οἰκεῖ ἐν τῇ Συρίᾳ. ἡ οἰκία τοῦ Γρηγορίου ἐστὶν ἐν τῇ Συρίᾳ, ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ. ἡ Ἀντιόχεια ἐστὶν πόλις ἐν τῇ Συρίᾳ.

ἄρα μὴ ἡ Εὐγενία Συριακή; οὐ Συριακή, ἀλλὰ Ἑλληνική ἐστίν. ἄρα μὴ ἡ Κίλισσα Ῥωμαϊκή; οὐ Ῥωμαϊκή, ἀλλὰ Συριακή ἐστίν ἡ Κίλισσα. καὶ Σύρα ἐστὶ Συριακή. καὶ Κίλισσα καὶ Σύρα εἰσὶ Συριακαί.

III

τίς ἐστὶν Μάρκος; ὁ Μάρκος ἐστὶν δεσπότης Ῥωμαϊκός. ὁ Μάρκος οἰκεῖ ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ. καὶ ὁ Μάρκος καὶ ὁ Γρηγόριος εἰσὶ δεσπότες δύο. ὁ δὲ Σωσίᾳς ἐστὶ δοῦλος τοῦ Γρηγορίου.

Μαρ· τίνος δοῦλός ἐστιν Σωσίᾳς; Γρη· ὁ Σωσίᾳς ἐστὶν δοῦλος ἐμοῦ. Μαρ· ἄρα ὁ Τροχίλος δοῦλός σου; Γρη· ναί, καὶ ὁ Τροχίλος ἐστὶν δοῦλός μου. οἱ δοῦλοί μου εἰσιν Σωσίᾳς καὶ Τροχίλος καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Μαρ· ἄρα ἡ Σύρα δούλη σου; Γρη· ναί, ἡ Σύρα δούλη μου ἐστίν, καὶ ἡ Κίλισσα ἐστὶν δούλη ἐμοῦ. αἱ δοῦλαί μου εἰσιν Σύρα καὶ Κίλισσα καὶ πολλαὶ ἄλλαι. ἡ οἰκία μου ἐστὶ μεγάλη. Μαρ· πόσοι δοῦλοί εἰσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ σου; Γρη· πενήνκοντα δοῦλοί εἰσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ μου. Μαρ· τί; Γρη· ὁ ἀριθμὸς τῶν δούλων μου ἐστὶν πενήνκοντα. Μαρ· μόνον πενήνκοντα; ὁ ἀριθμὸς τῶν δούλων σου ἐστὶν μικρός. ἐν τῇ οἰκίᾳ μου ἑκατόν δοῦλοί εἰσιν.

Κεφάλαιον τὸ τρίτον

ἡ πρώτη σκηνή

πρόσωπα· Γρηγόριος, Εὐγενιά, Ἀλέξιος, Δημήτριος, Εἰρήνη, Σοφία.

Σοφία ἄδει. ἡ Σοφία χαίρει. Δημήτριος «στ!». ὁ Δημήτριος οὐ χαίρει. ἡ δὲ Σοφία ἔτι ἄδει. ὁ δὲ Δημήτριος «στ!». ὁ Δημήτριος οὐ χαίρει, ἀλλὰ ὀργίζεται. ἡ δὲ Σοφία ἔτι ἄδει. ὁ δὲ Δημήτριος τὴν Σοφίαν παίει. ἡ δὲ Σοφία νῦν οὐκ ἄδει, ἀλλὰ δακρύει. ὁ δὲ Δημήτριος γελά, «ἂ ἂ». ὁ μὲν Ἀλέξιος Δημήτριον ὀρᾷ, ὁ δὲ Δημήτριος τὸν Ἀλέξιον οὐχ ὀρᾷ. ὁ Ἀλέξιος λέγει «τί; ὁ Δημήτριος κόρην παίει, καὶ γελά;» ὁ Ἀλέξιος ὀργίζεται, καὶ τὸν Δημήτριον παίει. ὁ δὲ Δημήτριος νῦν οὐ γελά, ἀλλὰ δακρύει. ὁ Δημήτριος τὸν Ἀλέξιον παίει. ἡ δὲ Σοφία λέγει «ποῦ ἐστὶν ἡ μήτηρ;» ἡ Σοφία τὴν Εὐγενίαν οὐχ ὀρᾷ. ἡ Σοφία καλεῖ τὴν Εὐγενίαν «μῆτερ, μῆ-τερ, ὁ Δημήτριός με παίει.» ἡ μὲν Εὐγενιά οὐκ ἔρχεται, ὁ δὲ Γρηγόριος ἔρχεται.

ἡ δευτέρᾳ σκηνή

Γρηγόριος ἐρωτᾷ «τίς με καλεῖ;» ὁ δὲ Ἀλέξιος ἀποκρίνεται «οὐδεὶς σέ καλεῖ, τὴν δὲ μητέρα καλεῖ ἡ Σοφία.» ὁ δὲ Γρηγόριος ἐρωτᾷ τὸν Ἀλέξιον «τὴν μὲν μητέρα καλεῖ, ἐγὼ δὲ πάρειμι. διὰ τί ἡ Σοφία δακρύει;» ὁ δὲ ἀποκρίνεται «ἡ Σοφία δακρύει ὅτι ὁ Δημήτριος αὐτὴν παίει.» ὁ δὲ Γρηγόριος λέγει «διὰ τί παῖς κόρην μίκρᾴν παίει; φεῦ φεῦ. διὰ τί ὁ Δημήτριος αὐτὴν παίει;» ὁ δὲ ἀποκρίνεται «ὅτι ἄδει ἡ Σοφία;» ὁ δὲ Γρηγόριος λέγει «ὦ θυγατέρ μου. ὁ Δημήτριος οὐκ ἐστὶν παῖς ἀγαθός, ἀλλὰ πονηρός.» ὁ δὲ Ἀλέξιος λέγει «ἡ Σοφία ἐστὶ κόρη ἀγαθή.» ὁ δὲ ἀποκρίνεται «ναί, ὀρθῶς, ἀλλὰ ποῦ ἐστὶν ἡ μήτηρ; διὰ τί οὐκ ἔρχεται;» ὁ γὰρ πατὴρ τὴν μητέρα οὐχ ὀρᾷ. ὁ οὖν Δημήτριος ἀποκρίνεται «ἡ μήτηρ καθεύδει.» ὁ δὲ Ἀλέξιος λέγει «στ. οὐ σέ, ἀλλὰ ἐμέ ἐρωτᾷ ὁ πατήρ.» ὁ δὲ Γρηγόριος «παῖδες, σιγᾶτε. ποῦ ἐστὶν ἡ μήτηρ;» ὁ δὲ Ἀλέξιος ἀποκρίνεται «ἡ μὲν μήτηρ ἐνθάδε οὐκ ἐστὶν, ὁ δὲ Δημήτριός ἐστιν.» καλεῖ οὖν ὁ Ἀλέξιος τὴν Εὐγενίαν «μῆ-τερ, μῆ-τερ.» ἡ δὲ Εὐγενιά οὐκ ἀκούει οὐδὲ ἔρχεται. διὰ τί οὐκ ἔρχεται; ὅτι τοῦ Ἀλεξίου οὐκ ἀκούει. διὰ τί οὐκ αὐτοῦ ἀκούει; ὅτι ἡ Εὐγενιά καθεύδει. ὁ οὖν Δημήτριος γελά, «ἂ ἂ. οὐδὲ ἡ μήτηρ σοῦ ἀκούει.» ὁ δὲ Γρηγόριος ὀργίζεται. λέγει «σίγα». καὶ ὁ πατήρ τὸν υἱὸν τύπτει. τύπ τύπ τύπ. διὰ τί τύπτει τὸν υἱόν; ὅτι οὐκ ἀγαθός ὁ πατήρ. νῦν δὲ ὁ Δημήτριος δακρύει. ἄρα ἡ Εὐγενιά τοῦ Δημητρίου ἀκούει; οὐδὲ αὐτοῦ ἀκούει, οὐδὲ τοῦ Ἀλεξίου, ἀλλὰ ἔτι καθεύδει. ἡ δὲ Εἰρήνη καὶ ἀκούει καὶ ἔρχεται.

ἡ τρίτη σκηνή

ὁ οὖν Ἀλέξιος λέγει «ἡ μὲν μήτηρ οὐκ ἔρχεται, ἡ δὲ Εἰρήνη ἔρχεται.» ὁ δὲ Γρηγόριος αὐτοῦ οὐκ ἀκούει, ὁ γὰρ Δημήτριος πολὺ δακρύει. ἡ δὲ Εἰρήνη τὸν Ἀλέξιον ὀρᾷ, καὶ αὐτὸν ἐρωτᾷ «διὰ τί ὁ Δημήτριος δακρύει;» ὁ δὲ Ἀλέξιος ἀποκρίνεται «ὁ Δημήτριος δακρύει ὅτι ὁ πατήρ τύπτει αὐτόν.» ἡ δὲ ἐρωτᾷ «ἀλλὰ διὰ τί ὁ πατήρ αὐτόν τύπτει;» ὁ δὲ ἀποκρίνεται «τὸν Δημήτριον τύπτει ὅτι παῖς πονηρός ἐστίν. ὁ δὲ Δημήτριος κόρην μίκρᾴν παίει.» ἡ δὲ Σοφία λέγει «πάτερ, ἡ Εἰρήνη ἐνθάδε ἐστίν.» ὁ οὖν Γρηγόριος αὐτὴν ὀρᾷ, καὶ λέγει «τί ἐστίν, ὦ θυγατερ;» ἡ δὲ ἀποκρίνεται «ὦ πάτερ, διὰ τί ὁ Δημήτριος δακρύει;» ὁ δὲ «ὅτι υἱὸς πονηρός ἐστίν. παῖς δὲ μίκρᾴν κόρην παίει οὐκ ἐστὶν ἀγαθός. ὁ ἀγαθὸς παῖς οὐ παίει κόρην.» ὁ οὖν Γρηγόριος πάλιν αὐτόν τύπτει. τύπ τύπ τύπ. ὁ μὲν οὖν Δημήτριος πολὺ δακρύει. ὁ δὲ Ἀλέξιος χαίρει, ἀλλὰ οὐ γελά. ἡ δὲ Σοφία οὐ χαίρει οὐδὲ γελά. διὰ τί; ὅτι κόρη ἀγαθή ἐστὶν ἡ Σοφία. ἡ δὲ Εἰρήνη δακρύει. διὰ τί καὶ ἡ Εἰρήνη δακρύει; δακρύει ὅτι ὁ πατήρ τὸν υἱὸν τύπτει. πονηρός ὁ παῖς δὲ κόρην παίει, καὶ δὴ καὶ πονηρός ὁ ἀνὴρ δὲ μίκρον παῖδα τύπτει.

παῖς γελαῖ. κόρη δακρύει. τίς ἐστιν ὁ παῖς ὃς γελαῖ; ὁ παῖς ὃς γελαῖ Δημήτριός ἐστιν. τίς ἐστιν ἡ κόρη ἡ δακρύει; ἡ κόρη ἡ δακρύει ἐστὶν Σοφία. ὁ Δημήτριος, ὃς κόρην παῖει, ἐστὶ παῖς πονηρός. ἡ κόρη, ἣν Δημήτριος παῖει, Σοφία ἐστίν. ὁ Γρηγόριος, ὃς υἱὸν τύπτει, πονηρὸς πατήρ ἐστιν. ὁ υἱός, ὃν ὁ Γρηγόριος τύπτει, Δημήτριός ἐστιν. τίνα καλεῖ ἡ Σοφία; τὴν Εὐγενίαν καλεῖ. ἡ Εὐγενία, ἣν Σοφία καλεῖ, ἐστὶ μήτηρ παιδίων. ἀλλὰ ὁ Γρηγόριος τὸν Δημήτριον τύπτει. ὁ παῖς, ὃν Γρηγόριος τύπτει, Δημήτριός ἐστιν. τίνα καλεῖ ὁ Ἀλέξιος; καὶ ὁ Ἀλέξιος τὴν Εὐγενίαν καλεῖ. ἡ δὲ Εὐγενία οὐκ ἀκούει. τίνος ἀκούει ἡ Εὐγενία; οὐδενὸς καὶ οὐδέν.

Κεφάλαιον τὸ τέταρτον

ἡ πρώτη σκηνή

πρόσωπα· Γρηγόριος, Εὐγενία, Σωσίας.

ὁ Γρηγόριος ἐστὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ. καὶ ἡ Εὐγενία ἐστὶν ἐν τῇ οἰκίᾳ. Γρηγόριος λέγει, «ἄρα ἔστιν οἶνος;» ἡ δὲ Εὐγενία λέγει, «οἶνος; ἄρα ἔστιν οἶνος; ἔστιν οἶνος, ἐν τῷ οἴνῳ. ὁ οἶνος ἐστὶν ἐν τῷ οἴνῳ.» ὁ δὲ Γρηγόριος ἔρχεται εἰς τὸν οἶνον. ἄρα ἔστιν οἶνος ἐν τῷ οἴνῳ; ναί, οἶνος ἔστιν. πολὺς ὁ οἶνος ἐστὶν. ὁ οἶνος ἐν τῷ οἴνῳ πολὺς ἐστὶν. ὁ Γρηγόριος ὁρᾷ ἀμφορέας. πολλοὶ ἢ ὀλίγοι ἀμφορῆς εἰσιν; πολλοὶ εἰσιν. τί ἐνεστὶν ἐν τοῖς ἀμφορεῦσιν; οἶνος ἐνεστὶν. πολλοὶ ἢ ὀλίγοι ἀμφορῆς εἰσιν; πολλοὶ εἰσιν. ἐν τοῖς ἀμφορεῦσιν ἐστὶν οἶνος. πόσοι ἀμφορῆς εἰσιν; ὁ Γρηγόριος ἀριθμεῖ τοὺς ἀμφορέας αὐτοῦ. εἴς, δύο, τρεῖς, τέσσαρες, πέντε, ἕξ, ἑπτὰ, ὀκτώ, ἑννέα, δέκα, ἑνδεκα. μόνον ἑνδεκα. ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀμφορέων οὐκ ἔστιν δώδεκα, ἀλλὰ ἑνδεκα. ἑνδεκα πάρεστιν, εἴς ἄπεστιν. ποῦ ἐστὶν; ποῦ ἐστὶν ὁ ἀμφορεὺς ὁ ἄλλος; ὁ Γρηγόριος ὀργίζεται. καὶ καλεῖ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ «Εὐγενία, ἐλθέ!» ἡ δὲ Εὐγενία ἔρχεται εἰς τὸν οἶνον. νῦν ἡ Εὐγενία πάρεστιν. ὁ δὲ λέγει, «πόσοι ἀμφορῆς τοῦ οἴνου εἰσίν;» ἡ δὲ λέγει «ἄρα οὐ δώδεκα;» καὶ ἀριθμεῖ αὐτούς. εἴς, δύο, τρεῖς ... ἑννέα, δέκα, ἑνδεκα. ἡ Εὐγενία ἀριθμεῖ ἑνδεκα ἀμφορέας τοῦ οἴνου. λέγει οὖν ἡ Εὐγενία, «μόνον ἑνδεκα ἀμφορῆς εἰσιν, οὐ δώδεκα. κάλει τοὺς δούλους.» ὁ οὖν Γρηγόριος καλεῖ τοὺς δούλους αὐτοῦ «δοῦλοι, ἔλθετε!» ὁ οὖν Σωσίας ἔρχεται, ὁ δὲ Τροχίλος οὔ. νῦν δὲ εἴς τῶν δούλων πάρεστιν, οἱ ἄλλοι ἄπεισιν. ὁ δὲ Γρηγόριος ὁρᾷ τὸν δοῦλον αὐτοῦ, Σωσίαν, τὸν δὲ δοῦλον Τροχίλον οὐ ὁρᾷ. ὁ μὲν Σωσίας πάρεστιν, ὁ δὲ Τροχίλος ἄπεστιν. ὁ Γρηγόριος, ἡ Εὐγενία, καὶ ὁ Σωσίας πάρεστιν. Σωσίας· «ἰδοῦ, ὁ δοῦλός σου ἐνθάδε ἐστίν.» Γρηγόριος· «τί; εἴς μόνος δοῦλος πάρεστιν; ποῦ εἰσιν οἱ ἄλλοι; ποῦ ἐστὶν Τροχίλος; κάλει τὸν Τροχίλον.» ὁ δὲ Σωσίας καλεῖ Τροχίλον, «Τροχίλε, ἐλθέ». Τροχίλος δὲ οὔτε ἀκούει τοῦ Σωσίου, οὔτε ἔρχεται. ὁ οὖν Σωσίας πάλιν καλεῖ αὐτόν, «ἐλθέ, ὦ Τροχίλε». ὁ Τροχίλος ἔρχεται, καὶ νῦν δύο δοῦλοι πάρεστιν.

ἡ δεύτερα σκηνή

πρόσωπα· Γρηγόριος, Εὐγενία, Σωσίας, Τροχίλος.

Τροχίλος, ὃς τὸν δεσπότην οὐχ ὁρᾷ, ἐρωτᾷ τὸν Σωσίαν, «τί ἐστὶν, ὦ Σωσία;» Σωσίας· «στ! ὁ κύριος πάρεστιν. ἀσπάξου αὐτόν.» ὁ δὲ Τροχίλος ὁ δοῦλος ἀσπάζεται τὸν δεσπότην, «χαῖρε, ὦ κύριε». ὁ δὲ κύριος αὐτόν ἀσπάζεται, «χαῖρε καὶ σύ, δοῦλε» Τροχίλος· «τί ἐστὶν, δέσποτα;» Γρηγόριος· «στ! σίγα, δοῦλε. σίγα καὶ ἄκουσον». ὁ μὲν δοῦλος σίγα, ὁ δὲ δεσπότης λέγει, «ἐν τῷ οἴνῳ μού εἰσιν μόνον ἑνδεκα ἀμφορῆς οἴνου. ποῦ ἐστὶν ὁ ἄλλος;» ὁ μὲν δοῦλος σίγα, οὐδὲ ἀποκρίνεται. ἡ δὲ Εὐγενία λέγει, «ἀποκρίνου, Τροχίλε! ὁ κύριος ἐρωτᾷ σε.» ὁ οὖν Τροχίλος ἀποκρίνεται, «ὁ οἶνός σου οὐκ ἐνθάδε ἐστίν. οὐκ οἶδα ἐγώ. ἐρωτᾷ Σωσίαν!» ὁ μὲν οὖν Γρηγόριος νῦν τὸν Σωσίαν ἐρωτᾷ, «ποῦ ἐστὶν ὁ οἶνός μου,

Σωσία;» ὁ δὲ Σωσίᾱς οὐδὲν ἀποκρίνεται. ὁ δὲ Γρηγόριος πάλιν ἐρωτᾷ αὐτόν, «ἀποκρίνου, δοῦλε, ποῦ ἐστὶν ὁ ἄλλος ἀμφορεύς;» ὁ μὲν Σωσίᾱς οὐ λέγει, ὁ δὲ Τροχίλος κατηγορεῖ τοῦ Σωσίου, «ὁ ἀμφορεύς σου ἐν τῷ σάκκῳ αὐτοῦ ἐστίν.» ἡ δὲ Εὐγενία λέγει, «ἀκουσον, Σωσία, ὁ Τροχίλος κατηγορεῖ σου.» ὁ δὲ Σωσίᾱς· «τί, τίνος κατηγορεῖ ὁ Τροχίλος; ἐμοῦ;» Γρηγόριος δὲ λέγει, «σὶγᾶ, Τροχίλε. ὁ δοῦλος δὲ δούλου ἄλλου κατηγορεῖ, οὐκ ἔστιν δοῦλος ἀγαθός, ἀλλὰ πονηρός». σὶγᾶ οὖν ὁ Τροχίλος. οὐκ οὖν κατηγορεῖ τοῦ Σωσίου ὁ Γρηγόριος, ἀλλὰ ἐρωτᾷ αὐτόν, «ἄρα ὁ ἀμφορεύς μου ἐν τῷ σάκκῳ σου;» Σωσίᾱς· «οὐδαμῶς, κύριε. ὁ ἀμφορεύς σου οὐκ ἔστιν ἐν τῷ σάκκῳ μου.» Γρηγόριος· «ποῦ ἐστὶν ὁ σάκκος σου;» Σωσίᾱς· «ἰδοῦ, ὁ σάκκος μου πάρεστιν.» Γρηγόριος· «θές τὸν σάκκον ἐπὶ τὴν τράπεζαν, καὶ ἄνοιξον αὐτόν.» ὁ οὖν Σωσίᾱς τίθησι τὸν σάκκον ἐπὶ τὴν τράπεζαν, καὶ αὐτόν ἀνοίγει. νῦν δὲ ὁ σάκκος ἐστὶν ἐπὶ τῆς τραπέζης. ἄρα ἀμφορεύς ἐνεστὶν ἐν τῷ σάκκῳ; οὐχί. οὐκ ἔστιν οἴνου ἀμφορεύς ἐν τῷ σάκκῳ αὐτοῦ. ὁ δεσπότης ὁ Γρηγόριος ὁρᾷ οὐδένα ἀμφορέα ἐν τῷ σάκκῳ. ὁ γὰρ σάκκος τοῦ Σωσίου ἐστὶν κενός. ὁ οὖν Γρηγόριος λέγει τῇ Εὐγενίᾳ, «ἰδοῦ, ὁ Σωσίᾱς ἐστὶν δοῦλος ἀγαθός. τὸν ἀμφορέα μου οὐκ ἔχει. σοὶ δὲ εὐχαριστῶ, Σωσία, τὸν σάκκον λάβε καὶ ἀποχώρει.» ὁ οὖν Σωσίᾱς λαμβάνει τὸν σάκκον καὶ ἀποχωρεῖ ἐκ τοῦ οἴνου. ὁ δὲ Τροχίλος ἔτι πάρεστιν. ἄρα ὁ Τροχίλος τὸν οἶνον ἔχει;

ἡ τρίτη σκηνή

ὁ Γρηγόριος νῦν ἐρωτᾷ τὸν Τροχίλον, λέγων «ποῦ ἐστὶν ὁ ἀμφορεύς μου, ὦ Τροχίλε;» ὁ δὲ Τροχίλος ἀποκρίνεται, λέγων «οὐκ οἶδα. οὐκ ἔστιν ἐν τῷ σάκκῳ ἐμοῦ.» ὁ οὖν Γρηγόριος κελεύει αὐτόν, «θές τὸν σάκκον ἐπὶ τὴν τράπεζαν, καὶ ἄνοιξον αὐτόν.» ὁ Τροχίλος ἐπὶ τὴν τράπεζαν τίθησι τὸν σάκκον αὐτοῦ, ἔπειτα δὲ ἀνοίγει αὐτόν. ἄρα ἐστὶν ὁ οἶνος ἐν τῷ σάκκῳ; οὐδαμῶς. οὐκ ἔστιν οὐδέν. ὁ σάκκος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν πλήρης, ἀλλὰ κενός. ὁ Τροχίλος λέγει, «ἰδοῦ, τὸν οἶνόν σου οὐκ ἔχω. καὶ ἐγὼ ἀγαθός εἰμι δοῦλος,» καὶ ἀποχωρεῖ. νῦν δὲ μόνον πάρεσιν ὁ Γρηγόριος καὶ ἡ Εὐγενία. ὁ μὲν οὖν Γρηγόριος ὀργίζεται, ἡ δὲ Εὐγενία οὐ. ὁ δὲ ἐρωτᾷ, «ἀλλὰ δὲ ποῦ ἐστὶν ὁ ἀμφορεύς ὁ ἄλλος. ἐνδεκα πάρεσιν, εἰς ἅπεστιν. ἄρα σὺ οἶδας, ὦ Εὐγενία;» ἡ δὲ Εὐγενία γελᾷ, λέγουσα «οὐκ οἶδα ἐγώ.» ἀλλὰ ἐν τῷ σάκκῳ αὐτῆς ἐστὶν ἀμφορεύς τοῦ οἴνου, οὐ πλήρης οἴνου, ἀλλὰ κενός.

Κεφάλαιον τὸ πέμπτον

I

ὁ Γρηγόριος οἰκεῖ ἐν οἰκίᾳ (ἢ οἴκῳ) μεγάλῃ. ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, καὶ τὰ παιδιά, ἐν τῷ οἴκῳ οἰκοῦσιν. ὁ Γρηγόριος καὶ ἡ Εὐγενία τέσσαρα παιδιά ἔχουσιν· δύο υἱούς καὶ δύο θυγατέρας.

καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πολλοὶ δοῦλοι οἰκοῦσιν. ὁ δὲ Γρηγόριος κύριος αὐτῶν ἐστίν, οὗτος γὰρ πολλοὺς δούλους ἔχει. καὶ κυρία δουλῶν πολλῶν ἐστὶν ἡ Εὐγενία, αὐτὴ γὰρ πολλὰς δούλας ἔχει.

σὺν δὲ τοῖς παιδίῳ οἰκοῦσιν ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ. οἱ γονεῖς (πατήρ καὶ μήτηρ) μετὰ παιδίων οἰκοῦσιν ἐν τῷ οἴκῳ. οἱ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες σὺν τῷ Γρηγορίῳ καὶ σὺν τῇ Εὐγενίᾳ οἰκοῦσιν. οὐ μόνον σὺν παιδίῳ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν δούλων οἰκοῦσιν ἡ Εὐγενία τε καὶ ὁ Γρηγόριος. ὁ οἶκος τοῦ Γρηγορίου οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἀλλὰ ἐν τῷ ἄστει. ποῦ οἰκεῖ ὁ Γρηγόριος; ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ, καὶ ἡ Ἀντιόχεια ἐστὶν πόλις ἡ ἄστυ. καὶ δὴ καὶ ὁ Γρηγόριος ἐν τῇ πόλει, ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ, οἰκεῖ. ὁ μὲν οὖν οἶκος οὐκ ἔστιν ἐν κήπῳ, ἢ μεγάλῳ ἢ μικρῷ. ἔστι δὲ κήπος μικρὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

καλὴ ἐστὶν ἡ Εὐγενία. καλός ἐστὶν ὁ Γρηγόριος. καλὰ εἰσιν τὰ παιδιά αὐτῶν· οἱ μὲν υἱοὶ καλοί, αἱ δὲ θυγατέρες καλαί. ἄρα οἱ δοῦλοι καλοί; οἱ μὲν καλοί, οἱ δὲ αἰσχροί. τίς ἐστίν

δοῦλος αἰσχροῦ; ὁ Σωσιάς ἐστὶν αἰσchrός. ὀφθαλμὸν γὰρ κακὸν ἔχει. διὰ τί ὀφθαλμὸν κακὸν καὶ αἰσchrὸν ἔχει ὁ Σωσιάς; ὅτι ὁ δεσπότης αἰεὶ τύπτει αὐτόν.

ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Γρηγορίου εἰσὶν δύο θύραι. ἡ μὲν ἐτέρᾳ θύρᾳ ἐστὶ μεγάλη, ἡ δὲ ἐτέρᾳ θύρᾳ ἐστὶ μικρά. καὶ ὁ οἶκος πολλὰς θυρίδας ἔχει. πολλαὶ θυρίδες ἐν τῷ οἴκῳ εἰσὶν. καὶ ἐν τῷ οἴκῳ ἐστὶν αὐλή.

ἐν τῇ αὐλῇ ἔστιν κῆπος μικρός. ἄλλοι μὲν οἴκοι περιστύλα ἔχουσιν, ἄλλοι δὲ οὐ. ἄρα περιστύλον ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ; ναί, ἐν τῇ τοῦ Γρηγορίου οἰκίᾳ ἔστιν περιστύλον, οὐ μέγα, ἀλλὰ καλόν.

καὶ δὴ καὶ ἐν τῷ οἴκῳ ἐστὶ πολλὰ οἰκήματα. ὁ μὲν Ἀλέξιος ἐν οἰκήματι μικρῷ καθεύδει. τί περὶ Δημητρίου; καὶ οὗτος καθεύδει ἐν μικρῷ οἰκήματι. ἡ δὲ Εἰρήνη καὶ ἡ Σοφία ἅμα καθεύδουσιν ἐν οἰκήματι γυναικῶν. ἄλλοι δὲ ἄνθρωποι, ὡς δοῦλοι, ἐν ἄλλοις οἰκήμασιν καθεύδουσιν, οἱ ἄνδρες ἐν ἐνὶ οἰκήματι, τῷ ἀνδρῶνι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐν ἐνὶ ἄλλῳ οἰκήματι, τῷ γυναικῶνι.

ἡ οὖν Εὐγενία ἐστὶν ἐν τῇ αὐλῇ. ἄρα ἐστὶν μόνη; οὐ μόνη ἐστὶν ἡ Εὐγενία. αἱ κόραι σὺν αὐτῇ εἰσὶν ἐν τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Γρηγόριος ἄπεστιν. ἡ γυνὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐστὶν ἄνευ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς. ποῦ δὲ ἐστὶν ὁ Γρηγόριος; σήμερον ἔξω Ἀντιοχείας ἐστίν, ὅτι πρὸς τοὺς ἀγροὺς πορεύεται, μετὰ τοῦ Ἀλεξίου καὶ δούλων.

II

ἐν δὲ τούτῳ, ἡ Εὐγενία μετὰ τῶν τριῶν παιδίων ἐν τῇ αὐλῇ ἐστὶν. αἱ μὲν κόραι καὶ ἡ μήτηρ λαλοῦσιν, ὁ δὲ παῖς παίζει ἐν τῷ περιστύλῳ. ὁ δὲ Δημήτριος ἀπὸ τῆς Εὐγενίας ἀποχωρεῖ.

τέσσαρες πάρεσιν, μία γυνὴ καὶ τρία παιδιά, δύο κόραι καὶ εἷς παῖς. καὶ ἔστιν σφαῖρα. ὁ δὲ παῖς βάλλει τὴν σφαῖραν πρὸς τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ. αἱ δὲ λαμβάνουσιν τὴν σφαῖραν καὶ βάλλουσιν αὐτὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν. ὁ δὲ λάμβανει τὴν σφαῖραν καὶ ἄλιν βάλλει.

ἡ μὲν οὖν Εἰρήνη βάλλει ὑπὲρ τὸν Δημήτριον τὴν σφαῖραν. ὁ δὲ παῖς ἀπέρχεται καὶ ζητεῖ αὐτήν. νῦν δὲ οὐχ ὁρᾷ αὐτὸν ἡ μήτηρ. οὐδὲ οὗτος ὁ παῖς αὐτὰς ὁρᾷ.

ἰδοῦ, ἔστιν ἀνὴρ πρὸς τῇ θύρᾳ. ἐκεῖνος οὖν κόπτει. ἡ δὲ Εἰρήνη ἐκείνου ἀκούει καὶ κελεύει τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, τὴν Σοφίαν, λεγοῦσα, «κάλει μητέρα!» ἡ δὲ ἀδελφή, ἡ Σοφία, καλεῖ τὴν Εὐγενίαν.

ἡ δὲ Εὐγενία κελεύει τὰς θυγατέρας, λέγουσα, «καλεῖτε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν.» αἱ δὲ καλοῦσιν, λέγουσαι, «Δημήτριε, ἐλθὲ δεῦρο.»

ὁ Δημήτριος ἔρχεται. «τί ἐστίν, ὦ μήτερ;» ἡ δὲ ἀποκρίνεται, λεγοῦσα, «ἀνὴρ τις πάρεστιν. προσέλθε πρὸς τὴν θύραν μετὰ δούλου καὶ ἐρώτᾳ.

ὁ δὲ Δημήτριος καλεῖ δοῦλον, Τροχίλον, καὶ ἅμα προσέρχονται πρὸς τὴν θύραν. ὁ μὲν Τροχίλος λαλεῖ, ὁ δὲ Δημήτριος σίγῃ.

Τροχίλος· τίς εἶ σύ, οὗτος; Ἀγγελος· ἄγγελός τις εἰμι, ἐκ τῶν ἀγρῶν ἔρχομαι. Τροχίλος· ἀλλὰ, ἐκ τίνος τῶν ἀγρῶν ἔρχῃ, ὦ φίλε; Ἀγγελος· δήλως, ἐκ τῶν ἀγρῶν τοῦ Γρηγορίου, τοῦ κυρίου σου. Τροχίλος· οὗτος δὲ εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ σήμερον πορεύεται. τί ἐνθάδε ζητεῖς;

Ἀγγελος· τὰ ἀληθῆ λέγεις; εἰς τοὺς ἀγροὺς πορεύεται ὁ Γρηγόριος; οἴμοι, ματαίως οὖν ἔρχομαι εἰς τὴν πόλιν σήμερον. νῦν δὲ ἀποχωρῶ.

ὁ οὖν δοῦλος καὶ ὁ παῖς ἐπανερχονται πρὸς τὴν Εὐγενίαν. ἡ δὲ αὐτοὺς ὁρᾷ καὶ ἐρωτᾷ, λέγουσα, «τίς ἐστίν, καὶ τί βούλεται;» ὁ δὲ Δημήτριος ἀποκρίνεται λέγων, «οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐστὶ ἄγγελος, καὶ τὸν πατέρα ζητεῖ. ἐκ γὰρ τῶν ἀγρῶν ἔρχεται, καὶ νῦν πάλιν εἰς τοὺς ἀγροὺς ἐπανερχεται.»

ἄρα ὁ Γρηγόριος ἐν τοῖς ἀγροῖς; οὐκ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἀλλὰ ἐν τῇ ὁδῷ. νῦν δὲ εἰς τοὺς ἀγροὺς πορεύεται. ὁ γὰρ κύριος σὺν τέσσαρσι δούλοις ἀποχωρεῖ τῆς πόλεως. οὗτοι μὲν βαδίζουσιν, ὁ δὲ κύριος ἐπὶ ἵππου ὁχεῖται.

III

οἰκία ἐστὶν καὶ τοῦ Τροχίλου. τίς ἐστὶν ὁ Τροχίλος; οὗτός ἐστιν δοῦλος ἐν τῷ τοῦ Γρηγορίου οἴκῳ. καὶ δὴ καὶ ἀνὴρ Ῥωμαϊκός ἐστὶν ὁ Τροχίλος. διὰ τί οὗτος ὁ ἀνὴρ ὁ Ῥωμαϊκός δοῦλός ἐστιν; ὁ γὰρ πατὴρ τοῦ Τροχίλου ἦν δοῦλος, νῦν δὲ αὐτός ἐστι δοῦλος. οὐ μόνον δοῦλός ἐστιν ὁ Τροχίλος, ἀλλὰ καὶ ἀνὴρ ὃς γυναῖκα ἔχει. τίνος γυναικός ἐστι ὁ Τροχίλος; τίς ἐστὶν ἡ γυνὴ τοῦ Τροχίλου; ἡ Κίλισσα γυνὴ τοῦ Τροχίλου ἐστίν. ὁ τε Τροχίλος καὶ ἡ Κίλισσα ἅμα οἰκοῦσιν ἐν τῷ τοῦ Γρηγορίου οἴκῳ. οὐ γὰρ ἔχουσιν οἶκον ἄλλον, ἐν ᾧ οἰκοῦσιν. ἡ οὖν οἰκία αὐτῶν (= τοῦ Τροχίλου καὶ τῆς Κιλίσσης) ἐστὶν ἐν τῷ τοῦ δεσπότου οἴκῳ. ἔξ οὖν παιδία ἔχουσιν, τέσσαρες μὲν υἱοὶ εἰσιν, δυὸ δὲ θυγατέρες. τοῖς υἱοῖς μὲν οὖν ἐστὶ ὀνόματα Ῥωμαϊκά, ταῖς δὲ θυγατράσιν Ἑλληνικά. αἱ γὰρ θυγατέρες εἰσιν Σωφρονία καὶ Φοίβη. τίνα τὰ ὀνόματα τοῖς υἱοῖς; Μαρκός, Κοῖντος, Τίτος, καὶ Οὐίβιος. χαίρουσι οὖν τὰ παιδία τῆς Κιλίσσης; οὐ πολλάκις, ὅτι καὶ δοῦλοί εἰσιν οἱ ἔξ.

Κεφάλαιον τὸ ἕκτον

I

ποῦ ἐστὶν ὁ Γρηγόριος; ὁ Γρηγόριός ἐστιν ἐν τῇ ὁδῷ. ἀλλὰ ποῦ ἔρχεται ὁ Γρηγόριος; πρὸς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ ἔρχεται. πόθεν δὲ ἔρχεται ὁ Γρηγόριος; ἀπὸ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας.

ἡ πόλις ἡ Ἀντιοχεία ἐστὶ μετὰ τὸν Γρηγόριον. οἱ ἀγροὶ κεῖνται πρὸ αὐτοῦ. οὗτος ὁχεῖται ἀπὸ τῆς πόλεως πρὸς τοὺς ἀγροὺς, ἐπὶ ἵππου. ὁ μὲν ἵππος φέρει αὐτόν. ὁ δὲ ὁχεῖται ἐπὶ ἵππου. νῦν δὲ μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἀγρῶν ἐστὶν.

οἱ ἀγροὶ τοῦ Γρηγορίου οὐ πόρρω ἀπὸ τοῦ ἄστεως, ἀλλὰ ἐγγύς ἐστιν. ἡ μὲν οὖν ὁδός, ἡ πρὸς τοὺς ἀγροὺς ἄγει, οὐκ ἐστὶν μακρά, ἀλλὰ μῖκρά. ἡ δὲ ὁδὸς ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας πρὸς Σελεύκειαν ἐν Πιερίᾳ μακρά ἐστὶν. τί ἐστὶ Σελεύκεια ἐν Πιερίᾳ; ἐστὶ πόλις μῖκρά, ἐγγὺς τῆς θαλάσσης.

οὐχ οὕτως μακρά ἐστὶν ἡ ὁδὸς πρὸς τοὺς ἀγροὺς τοῦ Γρηγορίου, ὥς ἡ πρὸς τὴν Σελεύκειαν ὁδός. ἀλλὰ οὐχ οὕτως μικρά ἐστὶν ἡ πρὸς Ἱεροσόλυμα ὁδός ὥς ἡ πρὸς Σελεύκειαν ὁδός. καὶ μακρά ἐστὶ ἡ ὁδὸς ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν

περὶ πόλιν ἐστὶ τείχη. περὶ οὖν τὴν Ἀντιόχειαν τείχη ἐστίν, καὶ τείχη ἀρχαία καὶ τείχη νέα. ἐν δὲ τοῖς τείχεσιν εἰσὶ πύλαι. πύλαι γὰρ εἰσιν ὥσπερ θύραι, ἀλλὰ ἐν τείχεσιν. ἄρα πολλὰ πύλαι ἐν τοῖς τείχεσιν τῆς Ἀντιοχείας; οὐ πολλά, ἀλλὰ ὀλίγα. αἱ πύλαι ἔνευσιν ἐν τοῖς τείχεσιν περὶ τὴν πόλιν. εἷς, δύο, τρεῖς, εἰσὶν ἀριθμοί. τρεῖς ἐστὶν ἀριθμὸς μείζων ἢ δύο. καὶ δύο ἐστὶν ἀριθμὸς μείζων ἢ εἷς. ἄρα ἐστὶν εἷς μείζων ἢ τρεῖς; οὐδαμῶς, ἀλλὰ τρεῖς μείζων ἐστὶν ἢ εἷς. ἐν δὲ τῷ τείχει περὶ τὴν Ῥώμην, πόσαι πύλαι εἰσίν; περὶ μὲν τὴν Ῥώμην εἰσὶ δώδεκα πύλαι. περὶ δὲ τὴν Ἀντιόχειαν πέντε. ὁ μὲν οὖν ἀριθμὸς τῶν τῆς Ῥώμης πυλῶν

ἐστὶ δώδεκα, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν πυλῶν περὶ τὴν Ἀντιόχειαν μόνον πέντε ἐστίν. μείζων ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς τῶν περὶ τὴν Ῥώμην πυλῶν ἢ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Ἀντιόχεια πυλῶν.

ὁ οὖν Γρηγόριος ἐπὶ ἵππου ὀχεῖται ἀπὸ τῆς πόλεως πρὸς τοὺς ἀγρούς. αὕτη ἡ ὁδὸς οὐ μακρὰ ἐστίν. ὁ γὰρ Γρηγόριος ἐπὶ ἵππου ἔρχεται, οἱ δὲ δοῦλοι αὐτοῦ βαδίζουσιν. ὁ μὲν Σωσίας πρὸ τοῦ κυρίου βαδίζει, ὁ δὲ Ἡρακλείδης μετὰ τὸν δεσπότην βαδίζει. ἄρα βαδίζει καὶ ὁ Ἀλέξιος; καὶ οὗτος οὐ βαδίζει ἀλλὰ ἐπὶ ἵππου ὀχεῖται. πάντες ἀποχωροῦσιν ἀπὸ τῆς πόλεως, ἅμα πρὸς τοὺς ἀγρούς προσχωροῦσιν.

II

ἰδοῦ, ἀνθρωπὸς τις ἐν τῇ ὁδῷ ἐστίν. οὗτος ὁ ἀνθρωπος οὐκ ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἄστυ βαίνει. πρῶτος οὖν ὁ Γρηγόριος αὐτόν ὁρᾷ, ὅτι ἐπὶ ἵππου καθίζει. ἔπειτα δὲ οἱ ἄλλοι ὁρῶσιν αὐτόν. ἄρα οὗτος ὁ ἀνθρωπος καθίζει ἐπὶ ἵππου; οὐδαμῶς, οὐκ ὀχεῖται ὁ ἀνθρωπος, ἀλλὰ βαδίζει, ὥσπερ οἱ τοῦ Γρηγόριου δοῦλοι. ὁ ἀνθρωπος δὲ βαδίζει οὐδὲ ὁρᾷ τὸν τε Γρηγόριον καὶ τὸν Ἀλέξιον οὐδὲ τοὺς ἄλλους, οἱ βαδίζουσιν, ὁρᾷ.

ἔστηκε οὖν ὁ Γρηγόριος καὶ λέγει τῷ τε υἱῷ καὶ τοῖς δούλοις, «στῆτε, ἄνδρες. τίς ἔρχεται; μένετε. βούλομαι γὰρ γινώσκειν τίς ἐστίν.» οἱ οὖν ἄλλοι ἐστᾶσιν, καὶ μένουσιν.

ὁ δὲ ἕτερος ἀνθρωπος, δὲ πρὸς αὐτοὺς βαδίζει, ἔστηκε καὶ βλέπει πρὸς τὸν Γρηγόριον, δὲ μένει μετὰ τῶν ἄλλων. ἐκεῖνος οὖν λέγει αὐτοῖς, «χαίρετε, φίλοι. ποῖ καὶ πόθεν;»

ὁ δὲ Γρηγόριος ἀποκρίνεται λέγων, «ἐκ Ἀντιοχείας ἐρχόμεθα, καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς βαίνομεν. καὶ σύ; ποῖ καὶ πόθεν σύ γε;».

ὁ δὲ ξένος ἀποκρίνόμενος λέγει, «ἐγὼ δὴ; ἀπὸ Σελευκείας πρὸς τὴν πόλιν πορεύομαι.»

Γρηγόριος· τί ἐστὶν τὸ ὄνομα σοι; Μακάριος· τὸ ὄνομά μοι ἐστὶ Μακάριος. καὶ τίνα ἐστὶ τὰ ὀνόματα ὑμῖν. Γρηγόριος· ἐγὼ μὲν Γρηγόριος ὀνομάζομαι. τὸ ὄνομα τούτῳ τῷ υἱῷ μου ἐστὶν Ἀλέξιος. καὶ τοῖς ἄλλοις; δοῦλοι εἰσι. οὐ βούλομαι τὰ ὀνόματα αὐτῶν σοι λέγειν. Μακάριος· ὁ θεὸς ὀνόματα δίδωσιν πᾶσιν τοῖς ἀνθρώποις, οὐ μόνον πολίταις. Γρηγόριος· ὁ Ζεὺς ὀνόματα δίδωσιν πᾶσιν, οὐκ ἐλευθερίαν. ἐγὼ μὲν κύριος αὐτῶν εἰμί, σὺ δὲ οὐ. εἰ βούλομαι αὐτοὺς ὀνομάζειν, ὀνομάζω, εἰ δὲ μὴ, οὐ τοῦτο ποιῶ. Μακάριος· ταῦτα ἐστίν, εἰ μὴ βούλει. Γρηγόριος· ἀλλὰ, τίς εἶ σύ, ὃ ξέने; καὶ διὰ τί πρὸς τὴν πόλιν πορεύῃ; Μακάριος· μοναχὸς εἰμι, δούλος τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Γρηγόριος· ἄρα οὐκ εἶ εἷς τῶν Χριστιανῶν; Μακάριος· ναί, δηλὸν ἐστίν. ὁ κύριός μου ἐστὶ Χριστὸς ὁ Ἰησοῦς. Γρηγόριος· ἐκεῖνος οὐκ ἐστὶν ὁ ἐμὸς κύριος οὐδὲ ὁ θεός μου, ἀλλὰ ἐστὶ θεὸς σου. ἐγὼ δὲ τοὺς θεοὺς τοὺς ἀρχαίους τιμῶ. ἔρρωσο, ὃ ξέने. ἄγε δὴ. Μακάριος· ἔρρωσθε καὶ ὑμεῖς.

ὁ μὲν οὖν Γρηγόριος οὐ βούλεται περὶ τοῦ Χριστοῦ ἀκούειν, ὁ δὲ Ἀλέξιος βούλεται, καὶ πρὸς τὸν μοναχὸν τὸν Μακάριον βλέπει καὶ νομίζει. ὁ δὲ Μακάριος βαδίζει πρὸς τὸ ἄστυ.

III

μετὰ χρόνον τι καὶ ἐσπέρας γενομένης, ὁ Γρηγόριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰς τὸ χωρίον ἀφικνοῦνται. τί ἐστὶν τὸ χωρίον; τὸ χωρίον ἐστὶ ὁ κλῆρος ἢ οἱ ἀγροί, οὓς ἔχει ὁ Γρηγόριος. οἱ μὲν οὖν δοῦλοι μάλα κάμνουσιν ὅτι πᾶσαν τὴν ἡμέραν βαδίζουσιν. ὁ δὲ Ἀλέξιος καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ οὐ κάμνουσιν, ὅτι ἐπὶ ἵπποις ὀχοῦνται. τί οὖν ἐστὶν ἐν τῷ χωρίῳ; ἔνεστιν οἰκία μικρά. μόνον γὰρ δύο οἰκήματα ἔχει αὕτη ἡ οἰκία. ἀνὴρ τις πάρεστιν, ὀνομάτι Ξανθιάς. τίς ἐστὶν Ξανθιάς; ἀπελεύθερός ἐστιν. τοῦτ' ἐστίν, οὐδὲ πολίτης οὐδὲ δούλος, ἀλλὰ δούλος ἦν, νῦν δὲ οὐ.

ὁ οὖν ἀπελεύθερος οὗτός ἐστιν γεωργός. ἐν τῷ γὰρ χωρίῳ τοῦ Γρηγορίου οἰκεῖ καὶ τὸ χωρίον γεωργεῖ. τίς ἐστιν γεωργός; ὁ γεωργός ἄνθρωπός ἐστιν ὃς γεωργεῖ. καὶ δὴ καὶ τὸ «γεωργεῖν» ἐστιν ἐργάζεσθαι ἐν τοῖς ἀγροῖς. ὁ οὖν Ξανθίᾱς ἐργάζεται ἐν τοῖς ἀγροῖς.

νῦν δὲ, Ξανθίᾱς δοῦλον ἔχει. τί ἐστιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ; Δικαιοπόλις. ὁ Δικαιοπόλις οὐ φιλεῖ ἐργάζεσθαι. διὰ τί οὐ φιλεῖ ἐργάζεσθαι ὁ Δικαιοπόλις; ὅτι ἐστὶ δοῦλος. ὁ γὰρ δοῦλος ἄνθρωπός ἐστιν ὃς οὐκ ἐλεύθερός ἐστιν, ἀλλὰ κῆρυξ δουλεύει. ὁ οὖν Δικαιοπόλις οὐχ ἑαυτῷ, ἀλλὰ Ξανθίᾱ ἐργάζεται.

νῦν δὲ καιρός ἐστιν καθεύδειν. ὁ γὰρ ἥλιος καταδύνει, καὶ σκότος γίγνεται. οἱ οὖν ἄνθρωποι εἰς τὴν οἰκίαν τὴν μικράν εἰσέρχονται, καὶ καθεύδουσιν.

Κεφάλαιον τὸ ἑβδομον

I

ἐπεὶ ὁ ἥλιος ἀνατέλλει, ἡ μήτηρ καὶ οἱ παῖδες ἐγείρονται. ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐξέρχονται καὶ εἰς τὴν αὐλὴν εἰσέρχονται. τίνα ἐστὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν; ὄνομα μητρί ἐστὶ Εὐγενίᾱ. καὶ θυγατρᾶσιν ἐστὶ ὀνόματα Σοφίᾱ καὶ Εἰρήνη. τοῦ δὲ υἱοῦ τὸ ὄνομά ἐστιν Δημήτριος. ποῦ ἐστὶν ὁ υἱὸς ὁ ἄλλος; ἐν τοῖς ἀγροῖς μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

νῦν δὲ ἡ Εὐγενίᾱ καθίζει ἐν τῇ αὐλῇ, λεγοῦσα τοῖς παιδίοις, «δότε μοι ὕδωρ». ὁ μὲν Δημήτριος ἀποτρέχει καὶ ὕδωρ λαμβάνει. ἔπειτα δὲ ἐπανέρχεται καὶ τὸ ὕδωρ δίδωσι τῇ μητρί.

ἐν ᾧ Δημήτριος ἀποτρέχει, ἡ μήτηρ πάλιν κελεύει, «ὦ θύγατερ, Σοφίᾱ, δός μοι ἄρτον». ἡ δὲ Σοφίᾱ ἀπέρχεται καὶ ἄρτον ζητεῖ. τὸν οὖν ἄρτον εὕρισκει, λαμβάνει, καὶ πάλιν πρὸς τὴν μητέρα ἔρχεται. ἔπειτα δὲ τὸν ἄρτον δίδωσιν αὐτῇ.

τέλος δὲ ἡ μήτηρ ἐρωτᾷ τὴν θυγατέρα τὴν ἐτέραν, λεγοῦσα, «δός μοι ἔλαιον.» ἡ δὲ θυγάτηρ αὕτη ἀποβαίνει. τὸ δὲ ἔλαιον εὐροῦσα, πρὸς τὴν μητέρα προσφέρει, καὶ αὕτῃ δίδωσιν.

ἡ δὲ μήτηρ τὸ ὕδωρ, τὸν ἄρτον, τὸ ἔλαιον λαμβάνει. ταῦτα παρασκευάζεται, καὶ σῖτον τοῖς παιδίοις δίδωσιν. ἐκείνοι δὲ τὸν σῖτον ἐσθίουσιν. τὸν μὲν ἄρτον μετὰ τοῦ ἐλαίου ἐσθίουσιν, τὸ δὲ ὕδωρ πίνουσιν.

II

ἡμέρᾱς γενομένης, ὁ πατήρ καὶ ὁ Ἀλέξιος, καὶ οἱ δοῦλοι αὐτῶν, ἐγείρονται, καὶ σῖτον ἐσθίουσιν. ὁ μὲν Ξανθίᾱς τὸν σῖτον τοῖς ἄλλοις δίδωσιν, οἱ δὲ λαμβάνουσιν καὶ ἐσθίουσιν. τί οὖν ἐσθίουσιν; ἄρτον, ἔλαιον, ὥσπερ οἱ ἐν τῷ ἅστει, ἀλλὰ καὶ ὡς τε καὶ μῆλα.

οὐκ οὖν μένουσιν οἱ ἄνδρες ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀλλὰ εἰς τοὺς ἀγροὺς πορεύονται, ὅτι σήμερον ὁ δεσπότης βούλεται γιγνώσκειν περὶ τοῦ χωρίου. ἄρα καλὸν ἐστίν, ἢ οὐ;

πάντες μὲν οὖν εἰς τοὺς ἀγροὺς βαδίζουσιν. οἱ μὲν δοῦλοι οὐ βούλονται πορεύεσθαι, ὁ δὲ δεσπότης κελεύει. καὶ δὴ καὶ οὐ βούλεται ὁ Δικαιοπόλις. τί οὖν; ὁ δὲ Ξανθίᾱς λέγει αὐτῷ, «μὴ ἴσθι ἄργός, ὦ δοῦλε, ἀλλὰ σπεῦδε.» σπεύδει οὖν καὶ ὁ δοῦλος.

ἐν δὲ τοῖς ἀγροῖς πολλὰ καὶ ἄλλα δένδρα ἐστίν, πολλὰ καὶ ζῶα. τίνα ἐστὶ τὰ ζῶα; οἶον ἵππος, ὄνος, βοῦς, ὄς, καὶ ἄλλα. τίνα ἐστὶ τὰ δένδρα; οἶον συκὴ, μηλέα, ἐλαία.

οἱ μὲν δοῦλοι ἐργάζονται ἐν τοῖς ἀγροῖς πᾶσαν τὴν ἡμέραν, οἱ δὲ ἄλλοι βαδίζοντες τοὺς ἀγροὺς ὁρῶσιν. πολλάκις δὲ ὁ Ξανθίᾱς τῷ δούλῳ ἑαυτοῦ λέγει, «μὴ ἄργος ἴσθι». ὁ οὖν

Δικαιοπόλις αἰεὶ ἀποκρίνεται πρὸς αὐτόν, «μὴ ἴσθι χαλεπός, δέσποτα». ἀλλὰ τοῦτο οὐ μεγάλη φωνὴ λέγει, ὥστε ἐκεῖνον μὴ ἀκοῦσαι.

Γρηγόριος· πῶς πράττει τὸ χωρίον; Ξανθιάς· εὖ πράττει τὸ χωρίον. πολὺν γὰρ σῖτον παρέχει. αἱ μὲν συκαὶ τὰ σῦκα, αἱ δὲ μηλέαι, μήλα, αἱ δὲ ἐλαίαι, τὰς ἐλαίας. τὰ μὲν οὖν ζῶα καλῶς ἔχει. πολλοὶ μὲν ἵπποι εἰσὶν, ὀλίγοι δὲ ὄνοι, ἀλλὰ καλοί. καὶ δὴ σὺ πολλὰς ὕς ἔχεις, καὶ πολλὰς βοῦς. Γρηγόριος· ἄργος οὖν οὐκ εἶ, ὦ Ξανθιά. χάριν σοι οἶδα. εἰ τὸ χωρίον πολὺ δίδωσι, καὶ ἐγὼ δίδωμι πολὺ σοι. Ξανθιάς· σοὶ δὲ εὐχαριστῶ, κύριέ μου. ἀλλὰ νῦν γε πορευόμεθα εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἡσυχάζωμεν. ὁ γὰρ ἥλιος φλέγει. Γρηγόριος· εὖ λέγεις, εἰσελθόμεν.

Γρηγόριος, Ἀλέξιος, Ξανθιάς ἐπανέρχονται εἰς τὸν οἶκον. ἐνθάδε οὖν ὀλίγον ἐσθίουσιν καὶ ἡσυχάζουσιν. τί δὲ ποιοῦσιν οἱ δοῦλοι; ἔτι ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐργάζονται, ἡλίου φλέγοντος.

III

μεσημβρίας, ὁ Μακάριος εἰς τὴν πόλιν ἀφικνεῖται. ὁ ἥλιος ἐν τῷ οὐρανῷ ἐστίν, καὶ φλέγει. ὁ οὖν ἀνὴρ κάμνει. πολλὰς γὰρ ὥρας βαδίζει πρὸς τὸ ἄστυ. ἐθέλει οὖν σῖτον ἔχειν. ποῦ ἐστὶ σῖτος ἐν τῇ πόλει; ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐστὶν σῖτος. ὁ οὖν Μακάριος πρὸς τὴν ἀγορὰν βραδέως βαίνει. οὐ δυνατόν ἐστι σπεύδειν ὅτι ὁ ἥλιος φλέγει μεσημβρίας.

πολλοὶ δὲ ἀνθρωποὶ εἰσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ. ἄλλοι μὲν ἀγοράζουσιν, ἄλλοι δὲ πωλοῦσιν. ὁ δὲ Μακάριος σῖτον βούλεται. σῖτον ἀγοράζειν βούλεται. πρῶτον μὲν σῖτον ζητεῖ. ἐρωτᾷ «ποῦ ἐστὶν ἄρτος;» αὐτῷ δὲ κάπηλός τις ἀποκρίνεται, «ἐκεῖ.» ἔπειτα δὲ ὁ Μακάριος βαδίζει πρὸς τὸν ἄρτον καὶ ἐρωτᾷ «πόσου ἀργυρίου ἄρτον ἀγοράζειν δύναμαι;» ὁ ἐκεῖ κάπηλος ἀποκρίνεται λέγων, «δυοῖν νομισμάτων».

ὁ οὖν Μακάριος δύο νομίσματα ἐκ τοῦ σάκκου λαμβάνει, καὶ αὐτὰ τῷ καπήλῳ δίδωσιν. ὁ δὲ τὰ νομίσματα λαμβάνει καὶ τὸν ἄρτον δίδωσιν τῷ Μακαρίῳ.

τοῦτ' ἐστὶν τὸ ἀγοράζειν καὶ τὸ πωλεῖν. ἀγοράζει γὰρ ὁ Μακάριος τὸν ἄρτον, ὃν ὁ κάπηλος πωλεῖ. ἄνθρωπος, ὃς ἀγοράζει, ἀργύριον δίδωσιν καὶ ὃ τι λαμβάνει. ὃς δὲ ἀργύριον λαμβάνει καὶ ἄλλο τι δίδωσιν, πωλεῖ.

ὁ δὲ Μακάριος τὸν ἄρτον λάβων ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐκβαίνει. δύο οὖν ἄλλοι ἄνθρωποι βλέπουσιν πρὸς αὐτόν. ἅρα εἰσιν φίλοι; οὐχί. οὗτοι γὰρ οἱ ἄνθρωποι οὐκ εἰσιν φίλοι, ἀλλὰ ἐχθροί. μετὰ οὖν τὸν Μακάριον βαδίζουσιν. οὐκ ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὅπου πάντες ὁρᾷν δύνανται, ἀλλὰ ἐν ὁδῷ ἐστήκασιν. βοῶσιν οὖν, λέγοντες, «στήθι, ὦ μοναχέ.» ὁ δὲ Μακάριος ἐστηκῶς τρέπεται. νῦν δὲ ὁ Μακάριος αὐτοὺς ὁρᾷ, οἱ δὲ αὐτὸν ὁρῶσιν. οἱ μὲν γελῶσιν, ὁ δὲ οὐ γελᾷ. ἔπειτα δὲ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι, κακοὶ ὄντες, αὐτὸν τύπτουσιν, καὶ ἀργύριον αὐτοῦ καὶ ἄρτον λαμβάνουσιν.

Κεφάλαιον τὸ ὄγδοον

I

τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἡμέρᾳ, ὁ Γρηγόριος καὶ ὁ Ἀλέξιος ἐν τῇ πόλει εἰσίν. οὐκέτι οὖν εἰσι πρὸς τῷ χωρίῳ, ἀλλὰ πρὸς τῇ οἰκίᾳ. ὁ γὰρ πατὴρ ἐν νῷ ἔχει εἰς τὴν ἀγορὰν ἔρχεσθαι. ἡ δὲ καὶ μήτηρ ἐθέλει πορεύεσθαι εἰς τὴν ἀγορὰν.

ἰδοῦ, πολλοὶ εἰσιν οἱ κάπηλοι ἐν τῇ ἀγορᾷ. ὁ κάπηλός ἐστὶν ἄνθρωπος ὃς καπηλεῖον ἔχει, καὶ ἐν τῷ καπηλείῳ αὐτοῦ πωλεῖ. Φίλιππος ἔχει καπηλεῖον, κάπηλος οὖν ἐστίν. καὶ ὁ Φίλιππος πωλεῖ πόλλα. τί γένος χρημάτων πωλεῖ ὁ Φίλιππος; βρώμα πωλεῖ· κρέας, ἄρτος,

γάλα, κάρπος, ιχθύς. ἄλλοι οὖν κάπηλοι ἄλλα πωλῶσιν, οἱ μὲν βιβλία, οἱ δὲ κοσμήματα, οἱ δὲ ζῶα, οἱ δὲ ἄλλα.

κρέας, ἄρτος, κάρπος, ιχθύς, εἰσιν βρώματα. τὸ μὲν κρέας ἐκ τῶν ζώων γίγνεται. ὁ δὲ ἄρτος γίγνεται ἐκ τοῦ πυροῦ (ἢ σίτου). ὁ δὲ κάρπος ἐκ τῶν δένδρων. ὁ δὲ ιχθύς ἐκ τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ ζώων γίγνεται.

πολλοὶ μὲν οὖν ἄνθρωποι εἰσὶν ἐν τῇ ἀγορᾷ σήμερον, οἱ βαδίζουσιν καὶ ὁρῶσιν πάντα τὰ καπηλεία. οἱ μὲν πρὸ τοῦ καπηλείω τοῦ Φιλίππου ἐστήκασιν καὶ βλέπουσιν πρὸς τὰ χρήματα, ἃ πωλεῖ. οἱ μὲν οὖν ἀργύριον ἔχοντες ἄλλο τι ἀγοράζουσιν καὶ ἀπέρχονται. οἱ δὲ οὐδὲν ἀργυρίου ἔχοντες, μόνον βλέπουσιν, καὶ ἀποχωροῦσιν ἄνεω βρωμάτων. οἱ δὲ βλέπουσιν πρὸς τὰ ὦνια αὐτοῦ, ἀλλὰ οὐδὲν ὃ ἀγοράζειν βούλονται εἰδόντες, οὐκ ἐστήκασιν. τῶν γὰρ ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ, οἱ μὲν ἐλεύθεροί εἰσιν, οἱ δὲ δοῦλοι. οἱ οὖν δοῦλοι ὀλίγον ἀργυρίου ἔχουσιν, εἰ μὴ ἀργύριον τῶν δεσπότην.

II

καὶ ἐγένετο ὅτε ὁ Γρηγόριος καὶ ἡ Εὐγενία εἰς τὴν ἀγορὰν εἰσέρχονται, ὁ Φίλιππος λέγει κράζων «βρῶμα, βρῶμα, τὸ κάλλιστον βρῶμα ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ»

ὁ μὲν Γρηγόριος ἀκούει αὐτοῦ, ἡ δὲ Εὐγενία οὐκ ἀκούει. πρὸς γὰρ καπηλείον ἄλλον ὁρᾷ αὐτῇ. ὁ δὲ Γρηγόριος τῆς χειρὸς αὐτῆς λαμβάνεται, λέγων, «ἐκέϊσε». τοῦ δὲ ἀνδρὸς ἀκούσασα λέγει ἡ Εὐγενία «καλῶς, ἀλλὰ ποῖ πορεύομεθα;» ἀποκρίθεις οὖν λέγει ὁ Γρηγόριος «ἐκέϊσε, πρὸς τοῦτο τὸ καπηλείον».

οἱ μὲν τῷ καπηλείω τοῦ Φιλίππου προσχωροῦσιν, καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐστήκασιν. ὁ δὲ κάπηλος ὁ Φίλιππος πρὸς αὐτοὺς τρέπεται λέγων, «χαίρετε, ὦ φίλοι μου, τί ἐθέλετε σήμερον; κρέας, ιχθύν, ἄρτον, ἄλλον τι;»

οὗτοι οὖν τὰ βρώματα σκοποῦσιν. τὰ βρώματα ἐν τῷ καπηλείω τοῦ Φιλίππου ἐστὶν ἀγαθὰ τε καὶ πόλλα. μάλιστα δὲ οἱ ιχθύες αὐτοῖς ἀρέσκουσιν. ἔστι ἐκεῖ ιχθύς μέγας καὶ ιχθύς μικρός. ὁ μὲν ιχθύς ὁ μέγας ἀρέσκει τῷ Γρηγορίῳ, ὁ δὲ μικρὸς τῇ Εὐγενίᾳ ἀρέσκει.

ὁ οὖν Φίλιππος ἐρωτᾷ, «βούλεσθε ιχθύν;» ὁ δὲ Γρηγόριος ἀποκρίνεται «ναί, ὦ τᾶν, βουλόμεθα. ὡς καλὸς ὁ ιχθύς οὗτος.» ὑπολαμβάνει δὲ ἡ Εὐγενία, «ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁ ιχθύς οὐκ ἔστιν οὕτως ἀγαθὸς ὡς οὗτος.»

αὐτῇ οὖν δείκνυσιν τὸν μικρὸν ιχθύν τῷ Γρηγορίῳ. «ἄρα μὴ οὗτός σοι ἀρέσκει;» ὁ δὲ «οὐδαμῶς, ὅτι λίαν μικρὸς ἐστίν. ἀλλὰ μᾶλλον ἀρέσκει μοι οὗτος ὁ μέγας ιχθύς, ὅτι ἱκανῶς μέγας καὶ ἀγαθὸς δοκεῖ.» ταῦτα εἰπὼν, τὸν ιχθύν ἔχει πρὸ τῆς Εὐγενίας. δείκνυσιν οὖν τοῦτον τὸν ιχθύν τῷ Φιλίππῳ λέγων, «πόσου ἐστὶν οὗτος;»

«οὔτοσί; πέντε νομισμάτων.»

III

ὁ οὖν Γρηγόριος λέγει, «τί, οὕτω μεγάλη ἐστὶ ἡ τιμή;» ὁ δὲ Φίλιππος ἀποκρίνεται, «ναί. οὕτως ἐστίν.» ἡ οὖν Εὐγενία ἐρωτᾷ, «τί ἐστὶν ἡ τιμή ἐκείνου τοῦ ιχθύος;» ὁ δὲ Φίλιππος ἀποκρινόμενος αὐτῇ λέγει, «ἐκείνου, ἡ τιμή οὐκ ἔστι οὕτω μεγάλη ὡς τούτου, ὅτι ἐκεῖνος ὁ ιχθύς οὐκ ἔστιν οὕτω μέγας ὡς οὗτος. ἡ τιμή αὐτοῦ ἐστὶ μόνον τεσσάρων νομισμάτων»

ὁ Γρηγόριος οὐκ ἐθέλει ἀγοράζειν τὸν ιχθύν ὃν βούλεται ἡ Εὐγενία, οὐδὲ ἡ Εὐγενία βούλεται ὃν ἐθέλει ὁ ἀνὴρ αὐτῆς. διαλέγονται οὖν ὀλίγον χρόνον οὗτοι, Γρηγόριος καὶ Εὐγενία. εἴτα ὁ δεσπότης πρὸς τὸν κάπηλον τρέπεται, «καλῶς, φίλε μου, ἐκάτερον ἀγοράζειν βουλόμεθα,

καὶ τοῦτον καὶ ἐκεῖνον.» ἐννέα οὖν νομίσματα ἐκ τοῦ σάκκου λάβων τῷ καπήλῳ δίδωσιν λέγων «δέχου τὸ ἀργύριόν σου.» ὁ δὲ Φίλιππος τὸ μὲν ἀργύριον δέχεται, τοὺς δὲ ἰχθύας ἀποδίδωσιν.

Κεφάλαιον τὸ ἕνατον

I

τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐγείρονται ὁ Ξανθιάς καὶ ὁ Δικαιοπόλις, ἐν τοῖς ἀγροῖς πρωΐ. ὅτε ὁ ἥλιος ἀνάτελλει, οὗτοι ἐγείρονται, ὁ μὲν σπεύδει ἐργάζεσθαι, ὁ δὲ, ἄργος ὢν, οὐ σπεύδει. ἐκάτερος οὖν ἐγείρεται καὶ σῖτον, οὐ πολὺν, ἐσθίει. τὸν οὖν ἄρτον καὶ ἔλαιον φάγοντες, εἰς τοὺς ἀγροὺς εἰσβαίνουσιν. ὁ μὲν Δικαιοπόλις, δοῦλος ὢν, τὸ ἄροτρον φέρει, καὶ προσάπτει αὐτὸ τοῖς βουσίν. ὁ μὲν οὖν Ξανθιάς ὀπισθεν ἐλαύνει τοὺς βοῦς, ὁ δὲ δοῦλος τὸ σπέρμα σπείρει ἐν τοῖς ἀγροῖς. οὗτοι οἱ δύο οὐ μόνον ἀγρὸν ἀροτρεύουσιν, ἀλλὰ καὶ πρόβατα σκοποῦσιν. τὰ οὖν πρόβατα πλανᾶται ἐν τοῖς ὄρεσιν.

ὁ οὖν Ξανθιάς οὐ μόνον γεωργός, ἀλλὰ καὶ ποιμὴν ἐστίν. τίς ἐστίν ποιμὴν; ποιμὴν ἐστὶν ὃς πρόβατα ἔχει. τὰ γὰρ πρόβατα ἔχει ὁ Ξανθιάς ἐν τοῖς τε ἀγροῖς καὶ ὄρεσιν. αὐτὰ οὖν σκοπῶν φυλάσσει. πῶς φυλάσσει αὐτά; κύνας ἔχει, καὶ μάχαιραν. τί ἐστὶν κύων;

κύων ἐστὶν ζῷον, καὶ φίλος τοῖς ἀνθρώποις. τῷ οὖν Ξανθίᾳ εἰσὶ τρεῖς κύνες, Στύραξ, Ὀρμή, καὶ Τεύχων. ὁ μὲν Τεύχων ἐστὶν κύων μικρός. ὁ δὲ Ὀρμή μέγας ἐστίν. τίς μείζων ἐστίν; ὁ δὲ Ὀρμή μείζων ἐστὶν ἢ Τεύχων. ὁ δὲ Στύραξ καὶ κύων μέγας ἐστίν. τίς ἐστὶν ὁ μείζων κύων, πότερον Στύραξ ἢ Ὀρμή ὁ δὲ Στύραξ ἐστὶν μείζων τοῦ Τεύχωνος καὶ τοῦ Ὀρμῆς, ὁ γὰρ Στύραξ μέγιστος κύων ἐστίν.

ἀνθρώπων γεωργούντων, οἱ κύνες παίζουσιν. εὐθύς, εἷς τῶν κυνῶν ὑλακτεῖ, «βαὺ βαὺ.» οἱ μὲν οὖν ἕτεροι ὑλακτοῦσιν, οἱ δὲ ἀνθρωποὶ παύονται ἐργαζόμενοι. τί ἐστίν; μακρόθεν πρόβατον ἀκούεται.

II

ὀπισθεν τοῦ ἀγροῦ ἐστὶν ὄρη. μεταξὺ τῶν ὁρῶν ἄγκη ἐστίν. πρὸ τῶν ὁρῶν ἐστὶ πεδῖον, ἐν ᾧ πρόβατα πορεύεται. πολλὰ πρόβατα ἐν τῷ πεδίῳ πλανᾶται, πολλὰ δὲ ἐν τοῖς ὄρεσιν βαίνουσιν. καὶ δὴ καὶ ποιμένες μετὰ τῶν προβάτων πλανῶνται ἐν τοῖς ὄρεσιν. σήμερον, ὑπὲρ τὸ πεδῖον ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ νέφος πάρεστιν.

μακρόθεν πρόβατον καλεῖ, τοῦτ' ἐστὶ βλεχᾶται, «βῆ βῆ.» διὰ τί τοῦτο τὸ πρόβατον βλεχᾶται; ὅτι μακρόθεν ἀπὸ τῶν προβάτων τῶν ἄλλων ἐστίν. καὶ δὴ καὶ λύκοι πάρεισιν ἐν τοῖς ὄρεσιν καὶ ἐν τῇ ὕλῃ.

ἄρα τὸ πρόβατον ἀκούεται; ναί, ἀκούεται. τίνες ἀκούουσιν τοῦ προβάτου; οἱ κύνες αὐτοῦ ἀκούουσιν. τὸ πρόβατον ὑπὸ τῶν κυνῶν ἀκούεται. εἴτα ὑλακτοῦσιν οἱ κύνες. ἀκούονται οὖν οἱ κύνες ὑλακτοῦντες; ναί. τίνες δὲ ἀκούουσιν τῶν κυνῶν; οἱ κύνες ἀκούονται ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν.

III

κυνῶν ὑλακτούντων, ὁ Ξανθιάς διαλέγεται μετὰ τοῦ Δικαιοπόλιδος, «τί ποιῶμεν;» ὁ μὲν Δικαιοπόλις φοβεῖται λύκους, καὶ οὐ βούλεται εἰς τὰ ὄρη εἰσβαίνειν. ὁ δὲ Ξανθιάς ἀνδρείοτερος ἐστὶν ἢ ὁ δοῦλος, οὐδὲ αὐτὸς φοβεῖται, ἀλλὰ ὁρμᾶσθαι ἐθέλει.

ὁ οὖν ἐλεύθερος ὁ Ξανθιάς κελεύει τὸν δοῦλον αὐτοῦ μένειν ἐν τῷ πεδίῳ σὺν τοῖς ἄλλοις προβάσιν. ὁ δὲ αὐτὸς ὁρμάται μετὰ τῶν κυνῶν αὐτοῦ, ἀνδρείος ὢν, εἰς τὰ ὄρη. τί βούλεται; βούλεται τὸ πρόβατον εὑρεῖν. εἰς οὖν τὰ ὄρη βαίνει ἵνα εὕρῃ τὸ πρόβατον.

καὶ ἐγένετο ὅτε ὁ δοῦλος μένει ἐν τοῖς ἀγροῖς μετὰ τῶν προβάτων, ὁ ποιμὴν καὶ γεωργός, ὁ Ξανθιάς, εἰς τὰ ὄρη εἰσβαίνει ἅμα τοῖς κυσίν. οἱ κύνες πρὸ τοῦ Ξανθίου τρέχουσιν, ἀλλὰ οὐ μάκραν. ὁ μὲν ὀπισθεν αὐτῶν βαδίζει, οἱ δὲ πρὸσθεν αὐτοῦ τρέχουσιν. ὁ μὲν αὐτοῖς ἔπεται, οἱ δὲ ἡγοῦνται.

Κεφάλαιον τὸ δέκατον

I περὶ ζῴων

τί ἐστὶν ζῶον; ζῶον ἐστὶν οἶον ἵππος, ὄνος, ὄνος, ὄνος, πρόβατον, καὶ ἄλλα. ἄρα ἐστὶν ζῶον ὁ ἄνθρωπος; ναί, ζῶον ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος. τὰ μὲν ζῶα θηρία ἐστὶν, τὰ δὲ ἡμέρα.

τὰ θηρία ἐστὶν οἶον λύκος, λέων, κροκόδιλος, καὶ ἄλλα, ἃ ἐν τοῖς ὄρεσιν τε καὶ ταῖς ὕλαις οἰκεῖ, ἢ ἐν τόποις μακρὰν ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἀνθρώπων.

τὰ δὲ ἡμέρα ἐστὶ ζῶα οἶον ὄνοι, πρόβατα, καὶ βόες, ἃ μετὰ τῶν ἀνθρώπων οἰκεῖ, καὶ δὴ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐργάζονται ἢ σίτον ἀπὸ ἀνθρώπων δέχεται.

ἄρα ἐστὶν ζῶα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ; μάλιστα γε. οἱ οὖν ὄρνιθες ἐν τῷ οὐρανῷ, τοῦτ' ἐστὶν τῷ ἀέρι, οἰκοῦσιν καὶ πέτονται. οἱ ὄρνιθες διὰ τὸν ἀέρα πέτονται (τὸ πέτεσθαι σημαίνει πορεύεσθαι ἐν τῷ ἀέρι, ὑπὲρ τὴν γῆν). πῶς πέτονται οἱ ὄρνιθες; τοῖς πτεροῖς αὐτῶν πέτονται. πτερὰ μὲν δύο ἔχουσιν οἱ ὄρνιθες, πόδας δὲ δύο οἱ ἄνθρωποι. ἔχουσιν πόδας οἱ ὄρνιθες; ναί, οὐ μόνον πτερὰ, ἀλλὰ καὶ πόδας ἔχουσιν. οἱ δὲ ἄνθρωποι δύο πόδας, καὶ δύο βραχίονας ἔχουσιν. ἐν δὲ θαλάσῃ οἰκοῦσιν ἰχθύες. οἱ ἰχθύες οὐδὲ πόδας οὐδὲ πτερὰ οὐδὲ βραχίονας ἔχουσιν, ἀλλὰ οὐρὰν ἔχουσιν. ἕκαστος ἰχθύς ἔχει μίαν οὐράν. καὶ ἐγένετο ὅτε ὁ ἰχθύς κολυμβᾷ, κινεῖ τὴν οὐράν αὐτοῦ. ὅτε ὁ ὄρνις πέτεται, κινεῖ ἐκεῖνος τὰ πτερὰ αὐτοῦ. ὁ δὲ ἄνθρωπος, ὡς ἄλλα ζῶα ἐπὶ τῆς γῆς, τὰς πόδας αὐτοῦ κινεῖ ὅτε βαδίζει. καὶ δὴ καὶ ἵχνη ἐν τῇ γῇ λείπει. ὅς ἐπὶ τῆς γῆς βαδίζει, ποιεῖ ἵχνη ἐν τῇ γῇ.

II

ὁ Ξανθιάς καὶ οἱ κύνες αὐτοῦ τρέχουσιν εἰς τὰ ὄρη. ἵνα τί; ἵνα τὸ πρόβατον εὕρισκωσιν. τὸ δὲ πρόβατον ἔνθα καὶ ἔνθα πλανᾶται, οἱ δὲ ζητοῦσιν αὐτό. ζῶον γὰρ ἄλλο ἀκούεται τοῖς ὄρεσι, τοῦτ' ἐστὶν λύκος. ὁ λύκος ἐστὶ ζῶον ὃ ἄλλα ζῶα ἐσθίει. καὶ δὴ καὶ οὗτος ὁ λύκος ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ πλανᾶται καὶ ζῶα ζητεῖ. μὴ τὸ πρόβατον ἀκούεται; ναί, ἀλλὰ οὐ μόνον ὑπὸ τῶν κυνῶν ἀκούεται τὸ πρόβατον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ λύκου. ὁ τε λύκος καὶ οἱ κύνες ἀκούουσιν τοῦ προβάτου. ὁ οὖν λύκος ζητεῖ αὐτό, οὕτως καὶ ὁ Ξανθιάς.

εὐθύς ὁ λύκος ὠρύεται, «οὐ οὐ ὦ». νῦν δὲ ὁ λύκος ὑπὸ τοῦ προβάτου ἀκούεται. τὸ γὰρ πρόβατον ἀκούει τοῦ λύκου. ὁ δὲ Ξανθιάς τοῦ λύκου ὠρυομένου ἀκούει. ἄρα οὖν οἱ κύνες ἀκούουσιν; ναί, καὶ ταχέως τρέχουσιν. ὁ γὰρ λύκος τοῦ προβάτου ὁσφραίνεται. καὶ τὸ πρόβατον ὁσφραίνοντο τοῦ λύκου πάλιν βληχᾶται. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ αὐτῶν ὁσφραίνεται, ἀλλὰ μόνον ἀκούει. οἱ δὲ κύνες αὐτοῦ ὁσφραίνονται τε καὶ ἀκούουσιν. οἱ γὰρ κύνες καλῶς δύνανται ὁσφραίνεσθαι, οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος.

ἅμα οὖν ὁ Ξανθιάς, οἱ κύνες, καὶ ὁ λύκος ἀφικνοῦνται εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐστὶν τὸ πρόβατον. πάντες οὖν ἅμα πάρεισιν. τοῦτο οὖν τὸ πρόβατον μάλα φοβεῖται. οἱ δὲ κύνες ἐστήκασιν περὶ τὸν λύκον, ὑλακτοῦντες. ὁ δὲ λύκος τοὺς ὀδόντας δείκνυσιν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ξανθιάς τὴν

μάχαιραν ἐν τῇ χεὶρι ἔχει. οὐδεὶς κινεῖται. εὐθύς ὁ λύκος ἐπιβάλλει τῷ προβάτῳ. τὸ δὲ φύγειν οὐ δύναται, ἀλλὰ ὁ Τεύχων, μῆκρότατος κύων, πρὸ τοῦ προβάτου, ἀντὶ τοῦ λύκου, ἔστηκε ὑλακτῶν. τότε ὁ λύκος δάκνει τὸν Τεύχωνα. ὁ οὖν Τεύχων μάχεσθαι πειρᾶται, ἀλλὰ οὐ δύναται. ἀπέθανον ὁ κύων. ἐν ᾧ Τεύχων μετὰ τοῦ λύκου μάχεται, ὁ Στύραξ καὶ ὁ Ὀρμὴ τὸν λύκον ἐπιβάλλουσιν. καὶ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ Ξανθιάς ὄρμαται ἐπὶ τὸν λύκον. τῇ μαχαίρᾳ τύπτει αὐτόν, οἱ δὲ κύνες δακνοῦσιν, ἄχρι οὗ ὁ λύκος αὐτὸς ἀπέθανον.

κεφάλαιον τὸ ἐνδέκατον

I

τῇ ὑστεραίᾳ ὁ Ἀλέξιος ἐγείρεται. ὕδωρ λαμβάνει. τὰς οὖν χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον λούει. οὐ λούεται (πᾶν τὸ σῶμα λούει), ὅτι πρῶτ' ἐστίν. ἔπειτα τὴν ἐσθῆτα περιβάλλεται. ἐκ οὖν τοῦ οἰκημάτος ἐξέρχεται καὶ τὸν πατέρα ἀσπάζεται λέγων, «χαῖρε, ὦ πάτερ». πρὸς δὲ αὐτὸν ἀποκρίνεται ὁ κύριος λέγων «χαῖρε καὶ σύ, ὦ υἱέ. προσβαίνεις πρὸς τὸ διδασκαλεῖον σήμερον, οὐ γάρ;» τῷ πατρὶ οὕτως λέγοντι, ὁ υἱὸς λέγει ἀποκρινόμενος «ναί, πρὸς τὸ διδασκαλεῖον. τίς δοῦλος σὺν ἐμοὶ βήσεται;» ὁ δὲ Γρηγόριος ἀποκρίνεται «ὁ Ἡρακλείδης βήσεται μετὰ σοῦ πρὸς τὸ διδασκαλεῖον. οὗτος γάρ πιστός ἐστι καὶ ἀγαθός.»

II

ὁ οὖν Ἀλέξιος καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἅμα προσβαδίζουσιν ἐκ τοῦ οἴκου. ὁ ἥλιος φαίνεται, καὶ θερμόν ἐστιν. ὁ Ἡρακλείδης πράγματα τοῦ Ἀλεξίου φέρει· βιβλίον, στῦλον, πίνακα. ὁ δὲ Ἀλέξιος οὐδὲν φέρει. ταχέως μὲν βαδίζει, βραδέως δὲ ὁ Ἡρακλείδης. Ἀλε· σπεῦδε, ὦ δοῦλε. Ἡρα· ἀλλὰ οὐ δυνατόν μοι σπεύδειν. Ἀλε· τί λέγεις; διὰ τί σὺ οὐ δύνασαι ταχέως βαδίζειν; Ἡρα· σὺ μὲν εἶ νεός, γέρων δὲ ἐγώ. καὶ δὴ καὶ πάντα φέρω. διὰ ταῦτα οὐ δύναμαι. Ἀλε· μὴ ἀργὸς ἴσθι. δύνασαι γε. ἰδοῦ, οὐ μόνον βαδίζειν δύναμαι, ἀλλὰ καὶ τρέχειν! Ἡρα· δεσπότη! οὐδαμῶς τρέχειν δύναμαι. βαδίζειν δύναμαι, οὐδὲ ταχέως.

III

τέλος δὲ ὁ Ἀλέξιος καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἀφικνοῦνται εἰς τὸ διδασκαλεῖον. ὁ μὲν Ἡρακλείδης τὴν θύραν ἀνοίγει, ὁ δὲ Ἀλέξιος εἰσβαίνει ἀσπαζόμενος τὸν διδάσκαλον. ἄρα τίς ἐστίν ὁ διδασκάλος; τὸ ὄνομα αὐτῷ ἐστίν Λιβάνιος. αὐτὸς γὰρ ὁ Λιβάνιος οὐ μόνον ἐστίν διδασκάλος τοῦ διδασκαλείου, ἀλλὰ καὶ ῥήτωρ τε καὶ δεσπότης. τί διδάσκει οὗτος ὁ διδασκάλος; ὁ μὲν Λιβάνιος τὴν τέχνην τὴν ῥητορικὴν διδάσκει. μὴ ὁ Λιβάνιος τὴν γραμματικὴν διδάσκει; οὐχί, ἀλλὰ διδασκάλος ἄλλος, ὅς ἐν τῷ τοῦ Λιβανίου διδασκαλείῳ διδάσκει, τὴν γραμματικὴν διδάσκει. οὐκέτι δὲ μανθάνει ὁ Ἀλέξιος τὴν γραμματικὴν, ἀλλὰ τὴν ῥητορικὴν. ἐλθὼν δὲ ὁ Ἀλέξιος ἀσπάζεται τὸν διδάσκαλον, «χαῖρε βέλτιστε διδασκαλε.» ἀποκρινάμενος δὲ ὁ Λιβάνιος λέγει αὐτῷ «χαῖρε καὶ σύ, παιδίον μου.» λέγων δὲ Ἀλέξιος οὕτως ἀποκρίνεται, «συγγνώμην ἔχε, ἀλλὰ οὐκέτι παιδίον εἰμί. ἀνὴρ γὰρ γέγονα.»

IV

σήμερόν εἰσιν ἐν τῷ διδασκαλείῳ πολλοὶ μαθηταί. ὁ μὲν Ἀλέξιος τὸν πίνακα αὐτοῦ καὶ τὸν στῦλον λάμβανει. ὁ δὲ Ἡρακλείδης καθίζει. ὁ δὲ διδασκάλος τὰ Ὀμηρικὰ ἀναγινώσκει. οἱ δὲ παῖδες γράφουσιν. πῶς γράφουσιν οἱ παῖδες; τῷ στύλῳ καὶ τῷ πίνακι γράφουσιν. ἔπειτα ὁ Λιβάνιος ἐρωτᾷ, «δυνάσθε τὰ Ὀμηρικὰ ἀναγινώσκειν;» ἀποκρίνονται οἱ παῖδες «ναί, ὦ διδασκαλε, ἀναγινώσκειν δυνάμεθα.»

ὁ οὖν Λιβάνιος κελεύει αὐτοὺς ἀναγνῶναι. οἱ δὲ τὰ τοῦ Ὀμήρου ποιήματα ἀναγιγνώσκουσιν. τότε δὲ πάλιν ἐρωτᾷ ὁ διδάσκαλος λέγων «τίς ὑμῶν δύνασαι ἀναγνῶναι ὡς ῥαψωδός;» ὁ δὲ Ἀλέξιος ἰστᾷται καὶ ἀναγίγνωσκει χωρὶς πίνακος. οὕτως ὁ ῥαψωδὸς ποιεῖ. ὁ Ἀλέξιος τῷ ὄντι οὐ ἀναγίγνωσκει ἀλλὰ λέγει τοὺς τοῦ Ὀμήρου λόγους ἄνευ πίνακος καὶ ἄνευ βιβλίου. αὐτὸν οὖν ὁ διδάσκαλος ἐπαινεῖ. τέλος δὲ Ἀλέξιος καθίζει καὶ οἱ ἄλλοι καθ' ἓνα ἀναγιγνώσκουσιν.

V

μετὰ τὴν τῆς ἡμέρας σχολὴν ὁ διδάσκαλος σὺν τῷ Ἀλεξίῳ διαλέγεται.

Λιβ· ἀνὴρ γέγονας, ὦ Ἀλέξιε. τί ἐν νῷ ἔχεις πράσσειν; πάντα τὰ ποιήματα τὰ Ὀμήρου καλῶς οἶδας, καὶ δὴ καὶ λόγους κρείττονας ποιεῖν δύνασαι, ὥσπερ ῥήτωρ. καὶ τὴν ῥητορικὴν τὴν τέχνην εὖ μαθάνεις. τί ἄλλο; Ἀλε· ὁ μὲν πάτηρ μου βούλεται με εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ εἰσελθεῖν. ἢ ἴσως τὰ νομικά μαθεῖν. οὐ μὴν βούλομαι. Λιβ· δὴ που βούλη τι; Ἀλε· τὴν φιλοσοφίαν μαθεῖν βούλομαι. Λιβ· εὖγε! δεῖ σε εἰς τὰς Ἀθήνας πορευέσθαι! Ἀλε· τί δὴ; Λιβ· ἐκεῖ εἰσὶν διδάσκαλοι οἱ ἀριστοὶ τῆς τε φιλοσοφίας καὶ τῆς ῥητορικῆς. ἔγωγε μὴν πρὸς τοὺς ἐμοὺς φίλους γράψω. Ἀλε· χάριν σοι ἔχω, ὦ φίλτατε διδάσκαλέ μου. Λιβ· οὐδὲν πρᾶγμα, ὦ παῖ. πόλλα ἔτη νῦν μετὰ ἐμοῦ μαθάνεις καὶ ἀγαθὸς μαθητὴς εἶ.

VI

ὑστερον οὖν ὁ Ἀλέξιος οἴκαδε ἐπανέρχεται, τοῦ Ἡρακλείδους ἀκολουθοῦντος. τοῦτ' ἐστὶν ὁ Ἀλέξιος πρῶτος βαδίζει, καὶ ὀπισθεν αὐτοῦ ὁ Ἡρακλείδης βαδίζει.

ὅτε εἰς τὴν οἰκίαν ἀφικνεῖτο ὁ Ἀλέξιος, ὁ μὲν Γρηγόριος πρὸς τραπέζα καθιζόμενος γράφει ἐπιστόλας. ἄρα στύλῳ καὶ πίνακι γράφει ὁ δεσπότης; οὐχί, ἀλλὰ τῷ καλάμῳ τε καὶ τῷ μελάνι χρώμενος γράφει, οὐκ ἐν πίνακί τινι, ἀλλὰ ἐν παπύρῳ.

ὁ δὲ Ἀλέξιος εἰς τὸ οἶκημα εἰσελθὼν τὸν πατέρα ἀσπάζεται. ὁ δὲ «τί ἐγένετο πρὸς τῷ διδασκαλείῳ σήμερόν;» φήσιν. ἀποκρίνεται δὲ Ἀλέξιος «ὁ Λιβάνιος ὁ διδάσκαλος ἐμὲ πείθει εἰς τὰς Ἀθήνας πορευέσθαι.» οὐδὲ χαίρει ὁ Γρηγόριος οὐδὲ ὀργίζεται. πρῶτον μὲν οὐδὲν λέγει. ἔπειτα δὲ πολὺν χρόνον πρὸς τὸν υἱὸν βλέπει. τέλος δὲ λέγει «καλῶς. νομίζω σε ἐκεῖ πόλλα καὶ ἀγαθὰ μαθεῖν δύνασθαι. ἐμοὶ δοκεῖ σε ἐν ταῖς Ἀθήναις δύο ἔτη μένειν καὶ μάνθανειν. μετὰ ταῦτα βούλομαι σε οἴκαδε ἐπανελθεῖν καὶ σὺν ἐμοὶ ἐργάζεσθαι.» ὁ δὲ υἱὸς ὁμολογεῖ.

Κεφάλαιον τὸ δωδέκατον.

I

ἐν δὲ τούτῳ ὁ Μακάριος ἐν ὁδῷ τινὶ ἐστίν, ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀντιοχείᾳ. τί ποιεῖ ὁ Μακάριος; οὐδὲν ποιεῖ, ἀλλὰ χαμαὶ κεῖται (ποῦ ἐστὶν χαμαί; ἐπὶ τῆς γῆς), καὶ πολὺν χρόνον οὐδὲ κινεῖται οὐδὲ φωνὴν ποιεῖν δύναται. τέλος δὲ στενάζει καὶ ἰστᾷται, ἀλλὰ χαλεπὸν ἐστίν.

ποῦ εἰσὶν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ; ἅπεισιν. αὐτοὺς γὰρ ὁρᾷν οὐ δύναται ὁ μοναχός. οὐδένα ὁρᾷν δύναται ἐν τῇ ὁδῷ. πάντες ἔφυγον. ὁ οὖν Μακάριος μόνος ἐστίν. ποῖ ἀπῆλθον οἱ ἐχθροί; ὁ Μακάριος οὐκ οἶδεν. ποῖ ἔρχεται ὁ Μακάριος; ἐν νῷ ἔχει πρὸς μοναστήριον ἔρχεσθαι, ἀλλὰ οὐ ἀκριβῶς οἶδεν τὴν ὁδόν. οὐδὲν ἡττων ἐβαδίζειν.

II

ὁ οὖν Μακάριος βαίνει καθ' ὁδόν τινα. ἔπειτα ὁδὸν ἄλλήν βαδίζει. ἡ πρώτη ὁδὸς βραχεῖά ἐστιν. ἡ δευτέρᾳ ἐστίν. ἡ πρώτη ἢ ὁδὸς βραχύτερά ἐστιν ἢ ἡ δευτέρᾳ ὁδός. τοῦναντίον, ἡ δεύτερα μακρότερα ἐστίν ἢ ἡ πρώτη. ὁ οὖν Μακάριος κατὰ τὴν βραχύτεραν ὁδὸν βαδίζει, ἔπειτα κατὰ τὴν μακρότεραν.

τότε ἰσθᾶται καὶ βλέπει. βλέπει οὖν ἐπ' ἀριστερά τε καὶ ἐπὶ δεξιά. εἴσιν δύο ὁδοί. ἡ ἐπ' ἀριστερά ὁδὸς μακρότατά ἐστιν, καὶ οὐ δύναται ὁρᾶν τὸ τέλος. ὁ οὖν Μακάριος εἰς ταύτην τὴν ὁδὸν οὐκ εἰσβαίνει. ἡ δὲ ἐπὶ δεξιά ὁδὸς βράχιστα ἐστίν. τὸ γὰρ τέλος ῥαδίως ὁρᾶν δύναται ὁ μοναχός. εἰς οὖν ἐκείνην τὴν ὁδὸν εἰσβαίνει καὶ οὐ πολὺ βαδίζει ἄχρι τῆς θύρας τοῦ οἴκου τινός. τίς ἐστίν ὁ οἶκος; μοναστήριόν ἐστιν.

III

τὴν θύραν τοῦ μοναστηρίου κρούει ὁ Μακάριος. οὐδεὶς δὲ ἔρχεται. πάλιν οὖν ὁ Μακάριος κόπτει. τέλος δὲ ἀνθρωπός τις ἐλθὼν βοᾷ «τίς εἶ;» ὁ δὲ Μακάριος ἀποκρίνεται «μοναχός εἰμι, ὀνόματι Μακάριος».

ὁ ἐν τῷ οἴκῳ ἀνθρωπος ἐρωτᾷ «τί βουλόμενος εἰς τὸ μοναστήριον ἡμῶν ἀφικνή;»

ὁ ἔξω ἀνθρωπος, ὁ Μακάριος, βοᾷ διὰ τῆς θύρας, «ἀποθάνων ἦκω, μοναχός ὢν, βοήθησόν μοι»

ἐν δὲ τούτῳ αἷμα καταρρεῖ εἰς τὴν γῆν. πόθεν ρεῖ τὸ αἷμα; ἐκ τοῦ Μακαρίου. ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ προσώπου αὐτοῦ. πολὺ αἷμα εἰς τὴν γῆν πίπτει. ἔπειτα καὶ αὐτὸς ὁ Μακάριος πάλιν πίπτει εἰς τὴν γῆν. ὁ τοῦ μοναστηρίου μοναχός τὴν θύραν ἀνοίξας εἰς τὴν ὁδὸν ἐκβαίνει.

IV

ὁ ἀνθρωπος ὁ ἐκβάς σκόπτει τὸν Μακάριον. ἐρωτᾷ οὖν λέγων, «τί ἐγένετο; τίνες ταῦτα ἐποίησαν;» ἀλλὰ ἐπὶ καὶ νῦν οὐ δύναται ἀποκρίνεσθαι ὁ Μακάριος. ὁ μοναχός ἄλλος αἶρει αὐτὸν καὶ εἰσφέρει εἰς τὸ μοναστήριον.

ἐν οὖν τῷ μοναστηρίῳ τίθησιν αὐτὸν ἐπὶ κλίνην. μοναχοὶ δὲ ἄλλοι φέρουσιν ὕδωρ πρὸς τὴν κλίνην ἐπὶ ᾗ Μακάριος κείται. ὁ πρῶτος μοναχὸς τὰ τραύματα τοῦ Μακαρίου σκόπτει. ὁ δὲ ἔχει τραῦμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ τραύματα ἐπὶ τοῦ σώματος.

τὸ ὄνομα τούτῳ τῷ μοναχῷ ἐστὶ Νικάνωρ. οὗτος οὖν τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῶν μοναχῶν λάβων τὰ τραύματα τοῦ Μακαρίου λούει. εὖ γὰρ οἶδεν περὶ τραυμάτων, ὅτι ἰατρός ἐστιν. ἰατρός ἐστὶν ἀνθρωπος ὃς τραύματα καὶ νόσον θεραπεύειν δύναται. πρῶτον μὲν λούει τὸ τοῦ Μακαρίου σῶμα. ἔπειτα δὲ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ λούει. ὁ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοίγει, ἀλλὰ αὐθὺς κλείει.

λούσας τὰ τραύματα ὁ Νικάνωρ λέγει τῷ ὑπηρέτῃ (τοῦτό ἐστιν· μοναχός ἄλλος) «φέρε μοι ἐπίδεσμα.» ὁ δὲ ὑπηρέτης τὰ ἐπίδεσμα εὐρὼν φέρει αὐτὰ πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ αὐτὰ λαβὼν δεῖ τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τραῦμα ἐπιδέσμῳ. τὸν ἐπίδεσμον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τίθησιν, εἶτα περὶ τὴν κεφαλὴν, ἐν κύκλῳ, δεῖ. τὸ αἷμα κατάρρουν παύεται. οὐκέτι αἷμα ἐκ τοῦ τραύματος καταρρεῖ.

V

νῦν δὲ ὁ Μακάριος ἐπὶ τῆς κλίνης κεῖται, ἀλλὰ οὐκέτι καθεύδει. διὰ τί οὐ καθεύδει; θερμόν γάρ ἐστιν. ἀλλὰ ὅμως νύξ ἐστιν, οὐ δύναται καθεύδειν. ἐπὶ τὴν κλίνης κεῖται καὶ βλέπει πρὸς τὴν στέγην. ἐν νῶ ἔχει τὰ τῆς ἡμέρας γινόμενα. τί ἐγένετο; ἐχθροὶ τινες αὐτὸν ἐν τῇ ὁδῷ ἔβλαπτον, καὶ πολλὰ τραύματα εἶχεν. τότε μὲν κακῶς ἑαυτὸν εἶχεν, νῦν δὲ ἄμεινον ἔχει.

τὰ νῦν οὐκέτι θερμός ἐστιν ὁ Μακάριος, ἀλλὰ ψυχρός γίνεσθαι. τί ἐστὶ ψυχρόν; οὐκ ἔστιν θερμόν! ψυχρὸς οὖν ὢν, βραδέως ἐγείρεται καὶ κλείει τὴν θυρίδα. ἄνεμος γὰρ τις διὰ τῆς θυρίδος πνεῖ. πάλιν οὖν κεῖται, οὐ δυνάμενος καθεύδειν.

μέσῃ τῇ νυκτὶ αὖθις γίνεσθαι θερμὸς ὁ Μακάριος. οὕτω θερμὸς γενόμενος, ἐγερθεὶς τὴν θυρίδα ἀνοίγει. ὁ ἄνεμος, ὃς οὐκ πνεῖ εἰς τὸ οἶκημα, πάλιν πνεῖ καὶ αὐτὸν ποιεῖ ψυχρότερον. τέλος δὲ, τῇ τρίτῃ φυλακῇ τῆς νυκτός, δύναται ὀλίγον καθεύδειν.

VI

ἡλίου ἀνατέλλοντος, ὁ Μακάριος καθεύδων παύεται, ἐγείρεται, καὶ περίμενει. δι' ὀλίγου Νικάνωρ ἔρχεται καὶ ἐρωτᾷ αὐτόν «πῶς ἔχεις σήμερον» ὁ δὲ Μακάριος ἀποκρίνεται λέγων, «εὖ ἔχω, ἄμεινον σήμερον ἢ χθές.» ἐρωτᾷ πάλιν ὁ Νικάνωρ, «τί βουλόμενος ἦκεις, ὦ τᾶν;» ὁ οὖν Μακάριος διηγείται τῷ Νικάνωρι περὶ ἑαυτοῦ. οὗτος ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἦλθεν. μακρὰν ἐπορεύθη. νῦν εἰς τὴν Ἀντιοχείαν ἀφίκετο. ἐθέλει νῦν περίμενειν ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ. διὰ τί; ἄνθρωποι τινες ἐκ τῆς Αἰγυπτου βούλονται αὐτὸν βλάπτειν, καὶ ἐτὶ ἀποκτείνειν.

κεφάλαιον τὸ τρίτον καὶ δέκατον

I

κεῖται ὁ λύκος ὁ τεθνηκώς χάμαι. τραύματα γὰρ πολλὰ ἐδέχετο καὶ ἀπέθανεν, πολὺ τοῦ αἵματος ἔκρουν ἐπὶ τὴν γῆν, ὥσπερ σπονδαὶ τινες. ὁ δὲ Ξανθίᾳς ἐπὶ λίθῳ τινι καθιζόμενος, ἀπὸ μάχης παύεται. οἱ δὲ κύνες, Τεύχων καὶ Ὀρμῆ, πρὸς αὐτῷ καθιζόμενοι φύσιώσιν. τὸ φύσιᾶν ἐστὶ πολλὴν ἀέρα εἰς τὸ στόμα καὶ ἐκ τοῦ στόματος ταχέως πνεῖν. ὁ δὲ Στύραξ ἐπὶ τῆς γῆς, πρὸς τῷ λύκῳ, κεῖται, καὶ τεθνηκώς.

πολὺν οὖν χρόνον ὁ Ξανθίᾳς οὐδὲν λέγει, οὐδὲ κινεῖται, ἀλλὰ πρὸς τὴν γῆν βλεπὼν ἡσυχάζει. τέλος δὲ ὀλίγον δακρύει ὑπὲρ τοῦ Στύρακος. ἀλλὰ οὐ δύναται αὐτὸν θάπτειν, ὅτι ἡ γῆ ἐνθάδε πετρώδης ἐστίν. πολλοὺς γὰρ λίθους ἔχει. καὶ δὴ καὶ δεῖ τὸν Ξανθίᾳν φέρειν τὸ πρόβατον οἶκαδε.

τὸ οὖν πρόβατον ἄγει οὗτος τοῦδε ἐκ τόπου. ἄνθρωπος τῷ προβάτῳ ἡγεῖται, ζῶον δὲ τῷ ἄνδρι ἔπεται. καὶ οἱ κύνες τῷ Ξανθίᾳ ἔπονται. ὁ δὲ αὐτοῖς ἡγεῖται.

II

ἀπὸ τῶν ὁρῶν ἐπανέρχεται ὁ Ξανθίᾳς τῷ προβάτῳ καὶ τοῖς κυσὶν ἡγοῦμενος. οὐδὲ ὑλάκτουςιν οἱ κύνες οὐδὲ πλανᾶται τὸ πρόβατον, ἀλλὰ ἐγγὺς αὐτῷ ἔπονται. μακρὰν τοῦ οἴκου ὁ Ξανθίᾳς φωνῇ μεγάλη βοῶν καλεῖ τὸν Δικαιοπόλιν, «ὦ Δικαιοπόλι, ποῦ εἶ, ἐλθέ δεῦρο. συλλάμβανε. ἄγε τὸ πρόβατον πρὸς τὰ ἄλλα. ἐγὼ δὲ τοῖς κυσὶν ἡγοῦμαι.»

ἀλλὰ ἡ φωνὴ τοῦ Ξανθίου οὐκ ἀκούεται. οὐδέ τις ἔρχεται. ποῦ ἐστὶν ὁ Δικαιοπόλις;

ὁ δὲ Ξανθιάς ἐγγύτερος γενόμενος πάλιν βοᾷ. οὐδείς δὲ ἀποκρίνεται, οὐδὲ ἄνθρωπόν τινα ὁρᾶν δύναται οὗτος. εἶτα νομίζει τὸν Δικαιοπόλιν καθεύδειν. λέγει οὖν ἑαυτῷ «καλὸν μοι δοκεῖ εἰς τὴν οἰκίαν εἰσελθεῖν καὶ εὐρίσκειν αὐτόν.»

III

εἰσβάς οὖν τὸν οἶκον ὁ Ξανθιάς ζητεῖ τὸν Δικαιοπόλιν, ἀλλὰ μάτην. ὁ γὰρ Δικαιοπόλις οὐκ ἔστιν. οὐδὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῇ οὐδὲ ἐγγύς. πολὺν οὖν χρόνον ζητεῖ αὐτὸν ὁ Ξανθιάς καὶ οὐκ εὐρίσκει. ἄλλο τι δὲ εὐρίσκει· σῆτος καὶ μάχαιρα ἄπεισιν. ταῦτα οὐκ εὐρών, ἄρχεται νομίζειν τὸν Δικαιοπόλιν ἀπεῖναι. ἄρα ὁ Δικαιοπόλις φεύγει ἀπὸ τοῦ δεσπότης αὐτοῦ; οὕτω δοκεῖ.

ἔξω τοῦ οἴκου, ἵχνος τι ἐν τῇ γῇ ζητῶν βαδίζει. οὐ μόνον ἵχνος τοῦ Δικαιοπόλεως εὗρεν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἵχνη, ἃ ἀπὸ τοῦ οἴκου ἄγει. νῦν δὲ οὐκέτι νομίζει αὐτὸν πεφευγέναι, ἀλλὰ οἶδεν. τοὺς κύνας αὐθις λύσας τὰ ὅπλα ἑαυτοῦ παρασκευάζει ἃ ἐν τῇ ὁδῷ δεῖ. εἶτα ὁρμᾶται.

IV

ἐν δὲ τούτῳ ὁ φεύγων δοῦλος κατὰ τὴν ὁδὸν εὐθυμος βαδίζει, οὐδὲ τὸν δεσπότην αὐτοῦ φοβεῖται, ὅτι νομίζει αὐτὸν μακρὰν ἐν τοῖς ὅρεσιν ἀπεῖναι. διὰ τοῦτο χαίρει. σῆτον ἔχει. μάχαιραν ἔχει. καὶ ἀργύρια ἔχει, ἃ ἐκ τοῦ σάκκου τοῦ Ξανθίου ἔκλεψεν.

ὁ δὲ Ξανθιάς ἄρχεται διώκειν. οἱ κύνες τούτῳ ἡγοῦνται, αὐτοὶ ἐκείνῳ, τῷ Δικαιοπόλει, ἔπονται. πῶς αὐτῷ ἔπεσθαι δύνανται; ἐκείνου ὁσφραίνονται. ὁσφραϊνόμενοι οὖν ἔπονται, καὶ ὁ Ξανθιάς ἀκουλουθεῖ, τὰ ἵχνη τὰ ἐν τῇ γῇ σκόπτων.

V

νυκτὸς γιγνομένης, ὁ Δικαιοπόλις δυὸ ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ βαδίζοντας ὁρᾷ. πρῶτον μὲν φοβεῖται, ἔπειτα δὲ οὐ μεριμνᾷ, ὅτι ἐλεύθερός ἐστιν, ὡς νομίζει. ὅτε οἱ δυὸ ἐγγυτέρω προσχωροῦσιν, ἀκριβῶς ὁρᾶν δύναται ὅτι μαχαίρας ἔχουσιν, καὶ ἰσχυροὶ εἰσιν.

τίνες εἰσὶν οὗτοι; κακοὶ εἰσιν. τῷ ὄντι, λησταὶ εἰσιν. ληστής ἐστιν ἄνθρωπος ὃς ἄλλους βλάπτει (καὶ ἀποκτείνει), καὶ τὰ ἀργύρια κλέπτει. οὕτως ἐγένετο τῷ Μακαρίῳ, ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ. καὶ ὡς τῷ Μακαρίῳ, οὕτως τῷ Δικαιοπόλει. οὗτοι γὰρ οἱ λησταὶ αὐτὸν ἀποκτείνειν βούλονται.

ὁ πρῶτος ληστής βοᾷ «οὗτος! δός μοι τὸ ἀργύριον.» ἄρα ἔχει φόβον ὁ Δικαιοπόλις; ὁ φόβος αὐτὸν κατέχει. ἀποκρίνεται οὖν λέγων «οὐδὲν ἔχω. δοῦλός εἰμι.» ὁ ληστής ὁ ἕτερος λέγει, «μὴ δοῦλος μάχαιραν τοιαύτην ἔχει; δοῦλος οὐκ εἶ.» Δικαιοπόλις δὲ φοβοῦμενος ἀποκρίνεται «ναί, δοῦλος ἦν, ἀλλὰ οὐκέτι. ἀργύριον δὲ οὐκ ἔχω» ὁ δὲ πρῶτος «ἵνα τί οὐ ἀποκτείνω;» Δικ. «οὐ μὰ τὸν Δία. μὴ ἀπόκτεινον. ληστής μετὰ ὑμῶν γίνεσθαι θέλω» οἱ δυὸ οὖν λησταὶ ἀλλήλοις διαλέγονται, καὶ ὁμολογοῦσιν. οὕτως ὁ Δικαιοπόλις ληστής τρίτος γίγνεται.

VI

ὅτε ὁ ἥλιος ἀνατέλλει, Ξανθιάς ὀψέ ποτε εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον ἀφικνεῖτο. δῆλόν ἐστι ὅτι ἄνθρωποι ἦσαν, ἀλλὰ νῦν οὐκ εἰσιν. ὁρᾷ γὰρ τόπον ἐν ᾧ πῦρ ἦν. τὰ ἵχνη βλέπει, οὐδὲ ἐνός, οὐδὲ δυοῖν, ἀλλὰ τριῶν. καὶ τὰ τῶν τριῶν ἵχνη ἔνθεν ἄγει. ποῖ ἄγει τὰ ἵχνη; οὐδὲ πρὸς τὴν πόλιν, οὐδὲ πρὸς τὸν κλῆρον.

νομίζει έαυτῶ, «τί ποιῶ; οὐ δύναμαι προσβάλλειν τρισίν.» οἶκαδε ἔρχεται ὁ Ξανθιάς. ἐν δὲ τῇ ὁδῷ ἀπαντᾷ ἀνθρώπῳ τινὶ ἐρχομένῳ πρὸς τὴν πόλιν. αἰτεῖ οὖν αὐτὸν ἀγγελίαν φέρειν τῷ Γρηγορίῳ περὶ τῶν γενομένων. ἐκεῖνος τὴν ἀγγελίαν ἀκούσας, ἄργυριον, οὐ πολὺ, δέχεται, καὶ πρὸς τὴν Ἀντιόχειαν σπεύδει.

τὸ κεφάλαιον τὸ τέταρτον καὶ δέκατον

I

ἐν δὲ τούτῳ, ὁ Δημήτριος ἐν διδασκαλείῳ ἐστίν. τί διδασκαλεῖον; τὸ διδασκαλεῖον τοῦ Λιβανίου, φανερόν ἐστιν. ἀλλὰ ὁ Λιβάνιος αὐτός οὐ διδάσκει τὸν Δημήτριον. διὰ τί; ὅτι οὐκ τοσαῦτα ἔτη γεγονώς ἐστίν ὁ Δημήτριος. οὗτος γὰρ ἐπὶ τὰ γράμματα μανθάνει, δι' οὗ γραμματικὸς τις διδάσκει αὐτόν. ὁ οὖν Δημήτριος καθίζει μετὰ τῶν ἄλλων παιδῶν καὶ τὰ γράμματα μανθάνει. πῶς μανθάνουσιν οἱ μαθηταί; πάντες πίνακας ἔχουσιν, καὶ στύλους. ἐπὶ τοῦ πίνακος, ἢ περὶ τοῦ πίνακος, ἔστιν ἡ μάθη. τί ἐστὶ μάθη; αὕτη ἐστὶν ὅτι τι μαλακὸν καὶ ἐν ᾧ γράφειν δύναται. τὸν στῦλον ἐπὶ τῇ μάθῃ γράφουσιν, ἢ ἔλκουσιν. οὕτως γράμμα ποιεῖται ἐν τῇ μάθῃ. πολλὰ γράμματα ποιεῖται ὑπὸ τῶν παιδῶν. καὶ δυὸ ἢ τρία γράμματα ποιοῦσιν συλλαβήν. πολλὰ γράμματα ποιοῦσιν λέξεις ἢ λόγους. καὶ δὴ καὶ πολλαὶ λέξεις ποιοῦσιν τὸν τῶν ἀνθρώπων λόγον.

II

ὥς ὁ Ἀλέξιος πολλὰ ἔτη μετὰ τοῦ Λιβανίου μαθητὴς ἦν, οὕτως ὁ Δημήτριος σὺν τῷ διδασκάλῳ αὐτοῦ. πρῶτον γὰρ ἔμαθεν τὰ γράμματα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. ἔπειτα ὁ ἀγαθὸς διδάσκαλος ἔδιδάξεν τὸ ἀναγιγνώσκειν. νῦν δὲ ὁ Δημήτριος ἀναγιγνώσκειν εὖ δύναται. πρὸς τούτοις, τὰ Ὀμηρικὰ, τὴν Ἰλιάδα τε καὶ τὴν Ὀδύσσειαν, καλῶς οἶδεν. ἀλλὰ περὶ τῆς ῥητορικῆς τῆς τέχνης, οὐδὲν οἶδεν.

III

ἐν τῇ σχολῇ μετὰ τοῦ Δημητρίου εἰσὶ τέσσαρες παῖδες: Διόδωρος, Ἀρίστων, Νικόμαχος, καὶ Κλέων. Δημήτριος οὖν πρῶτος εἰς τὸ διδασκαλεῖον ἀφικνεῖται, ὅτι παῖς ἀγαθὸς ἐστίν, καὶ αἰεὶ ἐθέλει πρὸ τοῦ καιροῦ ἀφικνεῖσθαι. ὁ δὲ δεύτερος ὁ μαθητὴς ἐστὶν Ἀρίστων, φίλος ὢν τοῦ Δημητρίου. τρίτος ἀφικνεῖται ὁ Διόδωρος. οἱ τέταρτοί οἱ ἅμα ἀφικνοῦνται, εἰςὶ Νικόμαχος τε καὶ Κλέων, ὅτι ἀδελφοὶ ὄντες ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴκου ἔρχονται. ὁ διδάσκαλος καλεῖ Νικόμαχον λέγων, «στῆθι, Νικόμαχε, καὶ ἐλθέ δεῦρο. ἀνάγνωθι». ὁ οὖν Νικόμαχος ἔστηκεν καὶ ἀναγιγνώσκει. δεύτερον δὲ ὁ Κλέων ὁμοίως ποιεῖ. τρίτον δὲ Ἀρίστων, τέταρτον δὲ ὁ Διόδωρος, πέμπτον δὲ ὁ Δημήτριος ἔστηκεν καὶ ἀναγιγνώσκει.

IV

ὁ Δημήτριος ἐστηκώς τὰ Ὀμηρικὰ ἀναγιγνώσκει. τὰ ποιήματα εὖ ἀνέγνω. ὁ δὲ διδάσκαλος ἐπαινεῖ αὐτόν λέγων, «καλῶς ἀνέγνως, ὦ μαθητά μου. καθίζει νῦν.» ὁ οὖν διδάσκαλος καλεῖ Νικόμαχον καὶ Κλέωνα, «στῆτε, παῖδες, καὶ ἀνάγνωτε διάλογον τοῦ Πλάτωνος.» οἱ δὲ ἐστηκότες ἀνέγνωσαν τὸν τοῦ Πλάτωνος διάλογον. ὁ μὲν Κλέων πολλάκις τοὺς στοίχους πονηρῶς ἔλεγεν. ὁ δὲ Νικόμαχος τὸν Κλέωνα οὕτω ποιοῦντα γελᾷ. ὁ δὲ διδάσκαλος αὐτοὺς οὐκ ἐπαινεῖ ἀλλὰ μέμφεται λέγων «πονηρῶς ἀνέγνωτε, παῖδες πονηροί!» οἱ δὲ ἀποκρινόμενοι εἶπον «οὐδαμῶς, διδάσκαλε, ἀλλὰ καλῶς ἀνέγνωμεν!» ὁ δὲ εἶπεν, «σιγῶντες καθίσετε!» οἱ δὲ καθίζουσιν, οὐδὲν λέγοντες.

V

σήμερον οὖν ἔστιν ἡ ἡμέρα ἡ ἐσχάτη τοῦ Δημητρίου ἐν τούτῳ τῷ διδασκαλείῳ. διὰ τί; ὁμοίως τῷ Ἀλεξίῳ, ὅσα ἔτη ἐμάνθανεν οὗτος μετὰ τούτου τοῦ διδασκάλου, καὶ νῦν πολλὰ ἔμαθεν, ὥστε νῦν δεῖν αὐτὸν εἰς τὸ διδασκαλεῖον ἄλλον εἰσελθεῖν. εἰς τί; δηλονότι, εἰς τὸ διδασκαλεῖον τοῦ Λιβανίου. ὅτε ὁ Δημήτριος εἰς τὸ διδασκαλεῖον τοῦ Λιβανίου ἀφικνεῖτο, ὁ Λιβάνιος αὐτὸν γινώσκει. πῶς; τὸ πρόσωπον τοῦ Δημητρίου ὁμοίον τῷ τοῦ Ἀλεξίου προσώπῳ ἐστίν. καὶ δὴ καὶ, οἶδεν ὁ Λιβάνιος ὅτι ὁ Δημήτριος σήμερον ἔρχεται. «χαῖρε, ὦ παῖ» ἀσπαζόμενος εἶπεν ὁ Λιβάνιος. ὁ Δημήτριος ἀποκρίθη, «χαῖρε, βέλτιστε διδάσκαλε. πολλὰ περὶ σου ἤκουσα τοῦ ἀδελφοῦ μου λέγοντος» ὁ δὲ Λιβάνιος λέγει, «ναί, καὶ τὰ πάντα ἀληθῆ, οὐ γάρ;»

VI

VII

VIII

τὸ κεφάλαιον τὸ πέμπτον καὶ δέκατον

I

σήμερον ὁ Ἀλέξιος πρὸς τὰς Ἀθήνας πορεύεται. οὐπω ἐν τῇ ὁδῷ ἔστιν, ἀλλὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ. πάντες συλλέγονται ἐν τῇ αὐλῇ. τίνες εἰσίν; οἱ παῖδες καὶ οἱ γονεῖς ἐνθάδε εἰσίν· οἱ μὲν δύο ἀδελφοί, αἱ δὲ ἀδελφαὶ αἱ δύο, καὶ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ. οὐ δοῦλοι πάρεισιν; δοῦλοι πάρεισιν, οὐ πολλοί. ἐν νῷ ἔχει ὁ Ἀλέξιος οἶκοθεν ἐξέρχεσθαι σήμερον, πρῶτ', εἰ δυνατόν ἐστιν. μέλλει οὖν Ἀλέξιος ὀρμαῖσθαι, ἀλλὰ οὐ δύναται. διὰ τί; πρῶτον δεῖ αὐτὸν ὑγιαίνειν λέγειν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

ὁ οὖν Ἀλέξιος περιπλέκεται τῇ Σοφίᾳ. ἔπειτα οὗτος καὶ ἡ Εἰρήνη περιπλέκονται. τέλος δὲ τὸν ἀδελφὸν τὸν Δημήτριον φιλεῖ καὶ περιπλέκεται, λέγων, «καλὸς ἴσθι, ὦδελφε, καὶ τοῖς γονεῦσι πείθου.»

τί περὶ τῶν γονεῶν; οὗτοι μέλλουσιν τῷ υἱῷ ἀκολουθεῖν πρὸς τὸν λιμένα. τί ἐστὶν ὁ λιμὴν; ἔστι τόπος τις εἰς ὃν ναῦς ἀφικνοῦνται καὶ ἐξ οὗ ἐκπλέουσιν. οὐκ ἔστιν λιμὴν ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ, ὅτι ἡ Ἀντιόχεια οὐ πρὸς τῇ θαλάσῃ ἀλλὰ ἱκανῶς μακρὰν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐστίν.

ποῦ οὖν ἡ λιμὴν τῆς Ἀντιοχείας; ἐν τῇ Σελεύκειᾳ. τίς ἡ Σελεύκεια; πολλὰ γὰρ εἰσιν αἱ Σελεύκειαι· ἡ Σελεύκεια ἡ ἐπὶ τῆς Τίγρητος, ἡ Σελεύκεια Πισιδίας, ἡ Σελεύκεια Ἰσαυρίας, καὶ ἡ Σελεύκεια ἐν Πιερίᾳ.

ἡ Σελεύκεια ἐν Πιερίᾳ ἐστὶ πόλις ἐγγὺς τῆς Ἀντιοχείας, πρὸς τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ὀρόντου. πλοῖα οὖν ἀπὸ τῆς Ἀντιοχείας εἰς τὴν Σελεύκιαν διὰ τοῦ Ὀρόντου πλέουσιν, οὗ τὰ φορτία ἐκφέρουσιν τῶν πλοίων καὶ εἰς τὰς ναῦς τιθέασιν. ἀπὸ τῆς Σελευκειᾶς εἰς τὴν θάλασσαν ἐκπλέουσιν, πρὸς τὴν Ἰταλίαν, τὴν Αἴγυπτον, τὴν Λιβύην, τὴν Κόρινθον, καὶ ἄλλας πόλεις.

ὁ καιρὸς ἐστίν. ὁ Ἀλέξιος ἐκ τοῦ οἴκου ἐκβαίνει, τοῖς γονεῦσιν ἀκολουθεῖ πρὸς τὸν λιμένα.

II

νῦν δὲ μεσημβρία ἐστίν, καὶ ὁ ἥλιος ἐν τῷ οὐρανῷ φαίνει. οἱ τρεῖς διὰ τὰς ὁδοὺς τῆς Ἀντιοχείας βαδίζουσιν, μετὰ ἀλλήλων διαλεγόμενοι. ὁ μὲν Ἀλέξιος λαλεῖ περὶ ὧν ἐν ταῖς Ἀθήναις πράξειν μέλλει, ἡ δὲ Εὐγενία περὶ ὧν μιμνήσκειται ἐν τῷ τοῦ Ἀλεξίου βιβλίῳ, ὁ δὲ Γρηγόριος περὶ τὴν διαιτίαν ἣν δεῖ τῷ υἱῷ ἄγειν ἐν ταῖς Ἀθήναις.

καὶ δὴ καὶ δοῦλοι αὐτοῖς ἔπονται. οἱ δοῦλοι μετὰ ἀλλήλων διαλέγονται; μάλιστά γε, ἀλλὰ οὐ μεγάλη φωνή. περὶ τίνων λαλοῦσιν οἱ δοῦλοι; πολλὰ καὶ ἄλλα λέγουσιν. τὸ μέγιστόν ἐστι περὶ τοῦ τῶν δούλων βίου. πρὸς τούτοις, περὶ τῶν δεσπότην διαλέγονται, ὅτι δοῦλοι πλεῖστα περὶ αὐτῶν ἴσασιν.

διὰ τί ἔπονται οἱ δοῦλοι τούτοις πρὸς τὸν λιμένα; ὅτι οἱ δεσπότης οὐκ ἐθέλουσιν τὰ σκεῦα ἐαυτῶν φέρειν. τὸ οὖν φέρειν ἐστὶν τοῖς δούλοις. οὕτως ἐστὶν ἡ διαιτία τῶν δούλων, οὐ γάρ; ὥς καλὸν ἐστὶ δεσπότην εἶναι.

III

εἰς τὸν λιμένα ἀφίκοντο πάντες. πόσαι νῆες εἰσιν; πολλάι; πλεῖσταί εἰσιν αἱ νῆες. χαλεπὸν οὖν ἐστὶν γινώσκειν ὅτινες εἰς τὰς Ἀθήνας μέλλουσιν πλεύσεσθαι, ὅτινες εἰς ἄλλους τοὺς τόπους. πῶς δυνατόν ἐστι γινώσκειν; δεῖ αὐτοὺς ἐρωτᾶν καὶ πυθάνεσθαι.

ὁ οὖν Γρηγόριος ἀνθρωπὸν τινα ἐρωτᾷ, «ποῖ μέλλει ἐλεύσεσθαι αὕτη ἡ ναῦς;» τοῦτο ἀκούσας ὁ ναύτης ἀποκρίνεται «εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὦ τᾶν»

ἐν δὲ τούτῳ ὁ Ἀλέξιος πρὸς ναύτην ἄλλον προσχωρεῖ, μέλλων ἐρωτήσιν ὅποι ἐλεύσεται ἡ ναῦς. ἐκεῖνος δὲ τρέπεται λέγων «τί ζητεῖς, ὦ παῖ;»

«ναῦν ζητῶ, ἡ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐλεύσεται. σὺ ἐκεῖσε ἐλεύσῃ;» ἀποκρίνομενος ἐρωτᾷ ὁ Ἀλέξιος. εἶπεν οὖν ὁ ναύτης, «ναὶ πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἐλεύσομαι, αὐριον δέ. αὕτη ἐστὶ ἡ ἐμὴ ναῦς, ὅτι οὐ μόνον ναύτης εἰμί, ἀλλὰ καὶ ναύκληρος. ἐθέλεις εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλεύσεσθαι;» «μάλιστά γε, κύριε! μαθητὴς ὢν πρὸς τὰς Ἀθήνας πορεύομαι ὅτι ἐν τοῖς ἐκεῖ διδασκαλείοις μαθάνειν βούλομαι. καὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ῥητορικὴν μαθάνειν ἐν νῷ ἔχω, καὶ τὰ λοιπά...»

«καλῶς, ὦ παῖ» φησιν ὁ ναύκληρος, «ἀλλὰ, ἔχεις ἀργύριον τοῦ πλεῖν;»

τοῦ ναυκλήρου οὕτως λέγοντος, ὁ πατὴρ προσχωρήσας ὑπολαμβάνει λέγων, «ναί, ἀργύριον ἔχομεν.»

IV

ἐν τῷ λιμένι ὁ πατὴρ καὶ ὁ ναύκληρος διαλέγονται. «ἐπὶ πόσῳ» φησὶν ὁ Γρηγόριος, «ὁ πλοῦς;» ὁ ναύκληρος· «ἐνὶ νομίσματι χρυσῷ» ὁ δὲ Γρηγόριος εἶπεν, «τί; τοσοῦτον αἰτεῖ; ἕξ τῶν ἀργύρων παρέχω» ὁ δὲ ναύκληρος ἀπεκρίθη «ἕξ μόνον! ἐννέα δεχέσθαι δύναμαι, οὗ ἥττον.» ὁ δὲ πατὴρ ὁμολογῶν ἐννέα ἄργυρα νομίσματα παρέχει τῷ ναυκλήρῳ.

ἐν δὲ τούτῳ ὁ Ἀλέξιος τὰ φορτία ἢ τὰ σκεῦα αὐτοῦ εἰσφέρει εἰς τὴν ναῦν. μετὰ δὲ ταῦτα κελεύει χαίρειν τοῖς γονεῦσιν καὶ καθίζει ἐπὶ τῇ νηϊ. ποῦ ἐν τῇ νηϊ καθίζει; ἐπὶ τῷ καταστρώματι τῆς νεώς. πολλοὶ οἱ ναῦται περὶ αὐτὸν τρέχοντες, βοῶντες καὶ διαλέγοντες μετὰ ἀλλήλων, ἀλλὰ οὐδεὶς μετὰ αὐτῷ διαλέγεται. πρὸς τὴν γῆν σκόπει θαυμάζων περὶ τοῦ βίου ἑαυτοῦ καὶ νομίζων περὶ τῶν μελλόντων.

V

δι' ὀλίγου οἱ μὲν ναῦται λύουσιν, ἡ δὲ ναὺς ἐκ τοῦ λιμένος βραδέως πορεύεται. διὰ τὰ κύματα πλεῖ ἡ ναὺς πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ δὴ καὶ ἄνεμος ὀπισθεν πνεῖ. ἄνθρωπός τις, ναύτης ὢν, πρὸς τὸν Ἀλέξιον προσχωρήσας ἐρωτᾷ αὐτὸν λέγων «τίς εἶ, πόθεν καὶ ποῖ;» ἀποκρίνεται δὲ ὁ Ἀλέξιος «Ἀλέξιος τοῦ Γρηγορίου εἰμί, ἐκ τῆς Ἀντιοχείας ἦξω, νῦν δὲ Ἀθήναζε πλέω.» ναύτης «ἀναμφιβόλως, ὅτι πάντες ἡμεῖς εἰς τὰς Ἀθήνας πλέομεν. ἀλλὰ ἵνα τί; τί βουλόμενος Ἀθήναζε πορευῇ σύ;» «τὴν φιλοσοφίαν μαθάνειν βούλομαι. σπουδάζω φιλοσοφεῖν. ἄρα οἶδας τὰ τοῦ φιλοσόφων;» ὁ δὲ λέγει «παῖς ὢν τὰ Ὀμηρικὰ ἔμαθον, καὶ τοῦτο ἐμοὶ ἱκανόν. νῦν δὲ ἐπὶ τῇ θαλάσῃ πονῶν ὀλίγον χρόνον τοῖς καὶ τῶν ποιητῶν καὶ τοῖς τῶν φιλοσόφων διατρίβω. ὁρᾷ μὴ λίαν χρόνον διατριβῆς, ὦγαθε.»

VI

μετὰ τέσσαρες καὶ δέκα ἡμέρας εἰς τὸν Πειραιὸν ἀφικνοῦνται. ὁ πλοῦς ταχὺς ἦν καὶ ἡδύς, καὶ τῷ Ἀλεξίῳ ἤρεσεν, μᾶλλον δὲ ἀρέσκει αὐτῷ ἀφικνεῖσθαι εἰς τὰς Ἀθήνας. ἐκβαίνει ἐκ τῆς νεὼς ὡς τάχιστα, εἰς τὰς ὁδοὺς τρέχει καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς τὸ ἄστυ.

πρῶτον μὲν δεῖ αὐτὸν φίλον τινὰ τοῦ Λιβανίου εὑρεῖν. τοῦτον εὐρών, χαίρειν κελεύει, ἐκεῖνος δὲ δέχεται τὸν Ἀλέξιον ἀσμενῶς καὶ κελεύει αὐτὸν εἰσβαίνειν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ τοῦ δειπνεῖν. τοῦτο ὁ Ἀλέξιος ἡδέως ποιεῖ. πολὺ οὖν διαλέγονται περὶ τοῦ Λιβανίου, καὶ περὶ τῶν γινομένων ἐν τῷ κόσμῳ, μάλιστα περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ. ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀλέξιος σπουδάζει μαθεῖν περὶ τῶν Ἀθηνῶν, καὶ πολλάκις ἐρωτᾷ περὶ τούτου.

ὁ μὲν φίλος τοῦ Λιβανίου, ὀνόματι Νόστιμος οὐ μόνον περὶ τῆς Ἀντιοχείας λαλεῖ, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν γινομένων τῶν ἐν τῷ ἄστυ. ὁ δὲ Ἀλέξιος σπουδάζων ἀκούει τὰ πάντα.

κεφάλαιον τὸ ἕκτον καὶ δέκατον

I

τοῦ οὖν Ἀλεξίου ἀπέλθοντος, ἐν τῇ οἰκίᾳ αἱ τρεῖς γυναῖκες διαλέγονται. Σοφ· ἀλλὰ διὰ τί μόνον οἱ παῖδες μαθάνουσιν ἐν διδασκαλείῳ, ὦ μήτηρ; Ευγ· οὐ πρέπει γὰρ ταῖς γυναῖξιν ἔξω τοῦ οἴκου μαθάνειν. τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον ἔσω ἐστίν. Εἰρ· σὺ δὲ ἔμαθες τὰ γράμματα, οὐ γάρ; Ευγ· ναί, οὕτως ἐστίν ὡς εἶπες. πλὴν ἀλλὰ οὐκ ἐν διδασκαλείῳ ἔμαθον, ἀλλὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ. Σοφ· ἔπειτα τίς ἐδίδασκε σε; διδάσκαλός τίς σε ἐδίδαξεν; Ευγ· τὸ πρῶτον οὐκ ἦν διδάσκαλος. ὁ πατήρ μου ἡμᾶς ἐδίδασκεν. Εἰρ· εἶπες τὸ πρῶτον. ἀλλὰ γε εἶτα, ἦν διδάσκαλος ἄλλος; Ευγ· οὕτως ἦν. διδάσκαλος ἕτερος ἐμὲ ἐδίδασκεν, ἀλλὰ οὐκ ἐν διδασκαλείῳ, ἐπὶ οἴκῳ ἐπαίδευέ με. Σοφ· ἄρα μὴ τοῦτο πρέπει; λέγω, ἡμῖν πρέπει οὕτωςι παιδεύεσθαι ὥσπερ σύ; Εἰρ· καὶ ἔγωγε μαθάνειν βούλομαι. Σοφ· βουλόμεθα μαθάνειν, μήτηρ. βούλῃ διδάσκαλον ἡμῖν εὑρεῖν; Ευγ· ἐθέλω γε, ἀλλὰ πρέπει μοι ἐρωτᾶν τὸν πατέρα σου.

II

ταῦτα εἰπούσα, ἡ Εὐγενία μένει τὸν Γρηγόριον, ὃς ἐν τῷ ἄστυ πράγματα ἔπρασεν. μετὰ χρόνον οὐ πολὺν ὁ Γρηγόριος ἐπανήλθεν. «ἐθέλεις, ὦ Γρηγόριε» ἔφη Εὐγενία «τὰς θυγατέρας ἡμῶν παιδεύεσθαι;» ὁ δὲ Γρηγόριος «ἵνα τί θυγατέρες μαθάνουσιν τὰ γράμματα; οὐ χρεῖαν ἔχουσιν τοιαῦτα μαθάνειν. πρέπει μᾶλλον τὰ τῆς οἰκίας μαθάνειν αὐταῖς, ὡς νομίζω. τί δὲ σὺ λέγεις βούλῃ. φανερόν ἐστιν ὅτι μέλλεις τι λέξειν.»

ἡ δὲ εἶπεν «πεπαιδευμένη εἰμί, ὡς οἶδας, οὐ μόνον τὰ γράμματα ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν φιλοσόφων βιβλία ἀνέγνωκα. οὐδὲν τι κακὸν ἦν. καὶ δὴ καὶ ἐμοὶ συμφέρει. οὐ βοηθῶ ἐν τοῖς ἔργοις σοι;»

ἀπέκριθη ἐκεῖνος «ναί, βοηθεῖς μοι. οὐ δύναμαι τοῦτο ἀρνεῖσθαι. ἀλλὰ τόδε λέγειν βούλομαι· οὐδαμῶς πρέπει ταῖς θυγάτρασίν μου διδάσκεισθαι ἐν διδασκαλείῳ. δεῖ αὐτάς οἱκοι μανθάνειν.» «μάλιστα γε, φίλε. οὐδὲ καὶ ἐμοὶ δοκεῖ ὀρθῶς τὰς γυναῖκας ἔξω τοῦ οἴκου μανθάνειν. δηλαδή, δεῖ ἡμᾶς διδάσκαλον εὑρεῖν.»

«τὰ ἀληθῆ λέγεις, φίλη. ἀλλὰ ποῦ δυνάμεθα καλὸν διδάσκαλον εὑρεῖν;»

«τί μὴ ἐρωτᾷς τὸν Λιβάνιον. ἴσως ὑποδιδάσκαλός αὐτῷ ἐστίν, καὶ δύναται ἐκεῖνος καθ' ἡμέραν ὧδε ἐλθὼν διδάσκειν τὰς θυγατέρας ἡμῶν.»

«ναί, καλὸν μοι δοκεῖ οὕτως πράσσειν.»

III

μετὰ δὲ ταῦτα ἡ Εὐγενία εἰς τὴν αὐλὴν ἐπανελθούσα τοῦτο ἀγγέλλει ταῖς κόραις. αἱ δὲ ἀκούσασαι χαίρουσι καὶ εὐχαρίστουσι τῇ μητρί. ἡ Εἰρήνη τότε ἐρωτᾷ αὐτὴν λέγουσα, «ἀλλὰ τίς διδάξει ἡμᾶς;»

ἡ δὲ Εὐγενία ἀποκρίνεται «οὐκ οἶδα ἐγώ. ὁ δὲ πατήρ σου νῦν διδάσκαλον ζητεῖ. δι' ὀλίγου, ἀσφαλῶς ἔχω, διδάσκαλόν τινα εὐρήσει καλόν.»

τοῦτο οὖν ἡ Σοφία ἀκούσασα χαίρει καὶ τὴν μητέρα περιπλέκεται. «πρέπει οὖν ἡμῖν παρασκευάζεσθαι» φήσιν «δεῖ γὰρ οἰκῆμα τι, στύλους, βιβλία, καὶ τὰ λοιπὰ εὑρεῖν.»

IV

τῇ οὖν ὑστεραῖα ὁ Γρηγόριος πρὸς τὸ διδασκαλεῖον τοῦ Λιβανίου ἔρχεται πρὸ τῶν διδασκάλων. ὁ δὲ Λιβάνιος ὁρᾷ αὐτὸν ἐρχόμενον καὶ ἐγείρθη. ἐστηκώς ὁ Λιβάνιος χαίρειν κελεύει τὸν Γρηγόριον προσχωροῦντα.

«πόθεν καὶ ποῖ, ὦ φίλε;» ἔφη ὁ Λιβάνιος. «ἀπὸ τῆς οἰκίας μου» ὁ Γρηγόριος ἔφη «ἦλθον ἄρτι, καὶ ὧδε ἦκω ὅ τι ἐρωτᾶν βουλόμενος. ἄρα σχολάζεις;»

Λιβ· «ναί, σχολάζω. οὐκ ἔχω ὅ τι νῦν δεῖ με πράττειν. τί οὖν βούλη;» Γρη· «βούλομαι διδάσκαλον μισθοῦσθαι, ὃς τὰς θυγατέρας δύναται διδάσκειν. οὐ πρέπει αὐταῖς καθ' ἡμέραν ἔρχεσθαι εἰς τὸ διδασκαλεῖον, ἐξ οὗ δεῖ διδάσκαλον πρὸς τῇ οἰκίᾳ μου διδάσκειν.» Λιβ· «καλῶς, συνίημι. καὶ δὴ καὶ ἔστι διδάσκαλος καλὸς καὶ γνώριμός μοι. αὐτὸν οὖν πολλὰ ἔτη γινώσκω. οὐκ οἰκεί μακρὰν ἀπὸ τῆς οἰκίας σου. ἐθέλεις με αὐτὸν πρὸς σε πέψαι;» Γρη· «εἰ καλὸν σοι δοκεῖ, καὶ ἐμοί. τῇ πρώτῃ τῇ ἡμέρᾳ πρὸς ἡμᾶς πέμψον, ἀξιῶ.» Λιβ· «οὕτως ἔσται. Νυμφιδιανὸν πέμψω.»

κεφάλαιον τὸ ἑβδομον καὶ δέκατον

I

σήμερον ὁ Δημήτριος πρὸς τῷ τοῦ Λιβανίου διδασκαλείῳ ἐστίν. χαίρων προσῆλθεν οὗτος, καὶ ἔτι νῦν χαίρων καθίσταται ἀκούων τοῦ διδασκάλου λέγοντος. τί λέγει ὁ διδάσκαλος; ὁ διδάσκαλος περὶ τῶν νόμων τοῦ διδασκαλείου τε καὶ τῶν ἔθων. νόμος ἐστὶ ὡς πρέπει

ἀνθρώποις πράσσειν ἀλλήλοις. καὶ ὁ νόμος τοῦ διδασκαλείου ἐστὶν ὡς δεῖ τοὺς μαθητὰς πράσσειν. ὁ οὖν διδάσκαλος ἐξηγεῖται πῶς δεῖ πράσσειν τοὺς μαθητάς·

«ὕμεῖς ἐστὲ μαθηταὶ ἐν τῷ διδασκαλείῳ τοῦ Λιβανίου. διὰ τοῦτο, ὅπως ὑμεῖς πράσσετε, οὕτως οἱ ἔξω νομίζουσιν περὶ τοῦ διδασκαλείου, καὶ ἔτι περὶ τοῦ Λιβανίου. δεῖ οὖν ὑμᾶς ἀεὶ καλῶς καὶ ἀγαθῶς ποιεῖν, ἢ ἐν τῷ διδασκαλείῳ, ἢ ἔξω τοῦ διδασκαλείου. πρὸς τούτοις, ἀεὶ τοὺς διδασκάλους τιμᾶτε, τῶν τε λόγων αὐτῶν ἀκούετε, καὶ ἔτι ὑπακούετε. οὕτως ποιοῦμενοι, δόξαν ἀγαθὴν φέρετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ δοκιμοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἐστὲ ὑμεῖς.»

II

μετὰ δὲ ταῦτα οἱ νεοὶ μαθηταὶ πολλὰ διδάγματα ἀκούουσιν. ὁ μὲν διδάσκαλος ἀναγινώσκει, οἱ δὲ μαθηταὶ ἀκούουσιν, καὶ γράφουσιν. μετὰ δύο ἢ τρεῖς ὥρας, παύσονται ἀκούοντες καὶ ὀλίγον ἐσθίουσιν. τούτῳ οὖν χρόνῳ ὁ Δημήτριος ὀλίγον λαλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις μαθηταῖς αὐτοῦ. τὸ ὄνομά τι ἐστὶν Βασίλειος. ἀπὸ τῆς πολέως τῆς Καισαρείας ἦλθεν ὁ Βασίλειος. οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἔπεμψαν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀντιοχείαν ἵνα μετὰ τοῦ Λιβανίου μαθῇ. καὶ δὴ καὶ ὁ Βασίλειος αὐτὸς τῇ ῥητορικῇ σφόδρα σπουδάζει (τὴν ῥητορικὴν τέχνην φιλεῖ καὶ ἐθέλει μανθάνειν).

III

Δημ· σὺ οὖν ἐθέλεις ῥῆτωρ γενέσθαι, ὦ Βασίλειε;

Βας· οὐδαμῶς. βούλομαι μᾶλλον τὰ ἅγια βιβλία ἀναγνῶναι καὶ τοῖς περὶ θεοῦ σπουδάζειν.

Δημ· διὰ τί οὖν τὴν ῥητορικὴν μανθάνεις;

Βας· οἱ γονεῖς μου ἀρνοῦνται. βούλονται με τὰ πράγματα πράσσειν. καὶ γέγραπται τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. τούτου χάριν τῇ ῥητορικῇ σπουδάζω.

Δημ· ποῦ γέγραπται ἐκεῖνος ὁ λόγος; οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν τοῦ Ὁμήρου ἢ τοῦ Ἡσιόδου.

Βας· οὐχί, οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ ἐν ταῖς γράφαις τοῦ Μωσέως. οὕτως κελεύει ὁ θεὸς τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ ἔτι νῦν δεῖ ἡμᾶς τοῦτον τὸν νόμον τηρεῖν.

Δημ· ἀλλὰ τίς ἐστὶν οὗτος ὁ θεός; ὁ θεὸς τῶν Ἰουδαίων; ἄρα σὺ εἶ Ἰουδαῖος;

Βας· οὐκ Ἰουδαῖός εἰμι, ἀλλὰ Χριστιανός. οὐ γινώσκεις περὶ τοῦ κύριου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ;

Δημ· ὁ πατήρ μου οὐ φιλεῖ τοὺς Χριστιανούς. ἐγὼ οὖν ὀλίγον ἤκουσα, ἀλλὰ οὐκ ἀκριβῶς οἶδα περὶ τούτου. τίς ἐστὶν οὗτος ὁ Ἰησοῦς;

Βας· θαυμάζω σὲ οὐκ εἰδότα. ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς. ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐβιοῦν, οὐδέποτε ἁμαρτίαν ποιῶν πάντα τὸν βίον αὐτοῦ. ἀλλὰ ἐν τῷ τελεῖ ἀπέθανεν ἐπὶ σταυροῦ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. τῇ δὲ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγείρθη ζῶν, καὶ ἔτι νῦν ζῶει καὶ ἔστιν. ἀλλὰ δεῖ ἡμᾶς πάλιν διαλέγεσθαι περὶ τούτου ὕστερον, νῦν δὲ ἐπανίεναι πρὸς διδάγματα ἡμῶν.

IV

μετὰ δὲ διδάγματα ὁ Δημήτριος καὶ ὁ Ἡρακλείδης διαλέγονται πορεύθεντες οἴκαδε. ὁ Δημήτριος ἐρωτᾷ τὸν δοῦλον πότερον οἶδεν περὶ τῶν διδαγμάτων τῶν Χριστιανῶν ἢ οὐ. ὁ δὲ δοῦλος λέγει ὅτι οἶδεν αὐτὸς περὶ τούτων.

ὁ δὲ Δημήτριος εἶπεν, «πῶς σύ, δοῦλος ὢν, περὶ Χριστοῦ ἔμαθες;» «σχεδὸν παντὲς ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐμάθομεν περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὦ παῖ. ἄρα σὺ οὕτως ἀμαθής; τοῦτό ἐστι τὸ θαυμαστόν. δοῦλος μὲν ἐγώ, ἀμαθής δὲ οὐ.»

τούτων τῶν λόγων ἀκούσας ὁ Δημήτριος ὀργιζόμενος σιγᾷ, ἀλλὰ πολὺ φροντίζει.

κεφάλαιον τὸ ὄγδοον καὶ δέκατον

I

μετὰ ὀλίγας ἡμέρας, ὁ Μακάριος ὁ μοναχὸς οὐ κακῶς ἔχει, ἀλλὰ πάλιν εὖ ἔχει. ἐν γὰρ τῷ μοναστηρίῳ καλῶς καθεύδειν ἐδύνατο πολὺν ἤδη χρόνον. νῦν δὲ ὑγιαίνει καὶ ἐθέλει ἐργάζεσθαι. τί ἐστι τὸ ἔργον ἢ ἡ τέχνη τοῦ Μακαρίου; γραμματεὺς ὁ Μακάριος. τί ποιεῖ γραμματεὺς; γραμματεὺς γράφει πολλὰ καὶ ἄλλα. γραμματεὺς ἐστὶν ἄνθρωπος ὃς ἢ ἀνθρώπου ἄλλου ἀναγινώσκοντος ἀκούσας γράφει, ἢ βιβλίον τι αὐτὸς ἀναγνοῦς γράφει ἐν βιβλίῳ τινί.

ὡς εἰργάζετο ἐν τῇ Ἀλεξανδρίᾳ, καὶ οὕτως ἐργάζεσθαι βούλεται ἐπὶ καὶ νῦν ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ. ὁ οὖν Μακάριος μετὰ τοῦ Νικάνωρος διαλέγεται περὶ τούτου, ἐρωτῶν ἢ δυνήσεται γραμματεύειν ἢ οὐ. ὁ δὲ Νικάνωρ σιγῆσας χρόνον οὐκ ὀλίγον ἀποκρίνεται λέγων, «ναί, δύνασαι. ἔξεστίν σοι γραμματεύειν ἐνθάδε».

ἐκ οὖν τούτου τοῦ χρόνου ὁ Μακάριος ἄρχεται πονῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ. ἐν τῷ γὰρ μοναστηρίῳ ἦν βιβλιοθήκη μῆκρά, ἐν ᾗ πολλὰ βιβλία ἔχουσιν οἱ μοναχοί. πολλοὶ δὲ τῶν μοναχῶν οὐ καλῶς δύνανται ἀναγνῶναι. ἐθέλει οὖν ὁ Νικάνωρ οὐ μόνον τὸν Μακάριον ἀναγνῶναι τε καὶ ἀπογράψαι ταῦτα τὰ βιβλία, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις διδάσκειν ἀναγινώσκειν.

II

ποῖα ἐστὶ τὰ βιβλία ἃ ὁ Μακάριος ἀπογράφει; ποικίλα ἐστίν, ἐν οἷς ἐστὶν βιβλία τὰ ἅγια, βιβλία περὶ τῶν γραφῶν, τὰ ἔπη τοῦ Ὅμηρου, τὰ ποιήματα τῶν ἄλλων ποιητῶν, οἷον Ἡσίοδος, Καλλίμαχος, Πίνδαρος. ἐστὶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ βιβλία γεγραμμένα τοῖς ἐπισκόποις τῆς ἐκκλησίας. πάντα ταῦτα ὁ Μακάριος ἀπογράφει.

πῶς ἀπογράφει; τὸ πρῶτον εὕρισκει οὗτος τὸ βιβλίον ὃ σήμερον δεῖ αὐτὸν ἀπογράφειν. τὸ δεύτερον βιβλίον νέον παρασκευάζει. τὸ τρίτον ἀκριβῶς ἀναγνοῦς τοὺς λόγους ἐν τῷ πρώτῳ, γράφει τοὺς αὐτοὺς λόγους ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ. καὶ δὴ καὶ ἐπιμελῶς τὸ πρότερον σκοπῶν, πάλιν ἀναγινώσκει τὸ δεύτερον καὶ, εἰ δεῖ, εὐθύνει αὐτό.

III

σήμερον ὁ Μακάριος βιβλίον γεγραμμένον τῷ Ὁριγένει τῆς Ἀλεξανδρίας ἀπογράφει ἐθέλει. τί ἐστὶ τὸ ὄνομα τούτου τοῦ βιβλίου; ὀνομάζεται Κατὰ Κέλσου. περὶ τίνος ἐστὶ Κατὰ Κέλσου; ἀπολογία ἐστὶν ἐν ᾗ ὁ Ὁριγένης ἀποκρίνεται τοὺς λόγους τοῦ Κέλσου περὶ τῶν διδαγμάτων τῶν Χριστιανῶν.

ἀλλὰ τὰ βιβλία τοῦ Ὁριγένους οὐκ ἀρέσκει τῷ Νικάνωρι. ἐκεῖνος γὰρ νομίζει τὸν Ὁριγένεα οὐκ ὀρθῶς διδάσκειν περὶ τῆς θεολογίας. οὐκ οἶδεν ὁ Νικάνωρ ὅτι τὰ τοῦ Ὁριγένους ἐστὶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ μοναστηρίου. ὁ δὲ Μακάριος οἶδεν. φιλεῖ γὰρ τὰ τοῦ Ὁριγένους ἔργα καὶ σφόδρα αὐτοῖς σπουδάζει. ἐθέλει οὖν αὐτὰ ἀπογράφειν ἵνα πολλοὶ γινώσκωσιν.

IV

ἡλίου ἀνατείλαντος, ὁ Μακάριος εἰσέλθων εἰς τὴν βιβλιοθήκην ζητεῖ τὸ βιβλίον ἐν ᾧ ἀπέγραφεν. ἀλλὰ ποῦ ἐστὶν αὐτό; οὐκ ἔστιν ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἐχθὲς ἔθηκεν αὐτὸ. ἀλλὰ πᾶπυρός τις ἔνεστιν ἀντὶ τοῦ βιβλίου. λάβων ταύτην ἀναγιγνώσκειν ἄρχεται: «οἶδα ὃ τι ποιεῖς ἐνθάδε, Αἴγυπτιε. μὴ νομίση ἡμᾶς ψευδέσθαι. σὲ σποκῶ.»

φόβος οὖν μέγας κατέχει τὸν Μακάριον. ἅρα ἐστὶν καὶ ἐνθάδε ἐχθροὶ οἱ αὐτὸν ἀποκτείνειν βούλονται; μὴ γένοιτο!

κεφάλαιον τὸ ἕνατον καὶ δέκατον

I

ἐν δὲ τούτῳ ὁ Δικαιοπόλις μετὰ ληστῶν οἰκεῖ. ἐν γὰρ τοῖς ὅρεσιν οὐ μακρὰν ἀπὸ τῆς πολέως τῆς Ἀντιοχείας οἰκοῦντες οἱ λησταὶ πολλάκις ἐκ τούτων τῶν ὁρῶν προσβάλλουσι τοῖς πορευομένοις κατὰ τοὺς ὁδοὺς. ὅταν προσβάλλωσι τούτοις οἱ ἐν ὁδῷ τινι βαίνουσιν, οἱ λησταὶ ταχέως προστρέχουσι πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. ὁ μὲν τῶν ληστῶν αἰτεῖ ἀγρίως λέγων «δότε τὸ ἀργύριον ἡμῖν. ἐὰν μὴ δώτε, ἀποκτενοῦμεν ὑμᾶς.» οὕτως οἱ λησταὶ ἀπειλοῦσιν. οἱ δὲ λησταὶ ἄλλοι μαχαίρας ἐπισείουσιν.

εἰ οὖν οἱ ἀνθρωποὶ, φοβούμενοι, παραδιδόασιν αὐτῶν τὸ ἀργύριον, οἱ λησταὶ ἐάουσιν αὐτοὺς ἀσφαλῶς ἀπερχέσθαι. ὅτι οἱ λησταὶ οὐκ ἐθέλουσιν μαχέσθαι (οὐδαμῶς. εἰ ἤθελον μαχέσθαι, στρατιώται ἂν ἦσαν). εἰ δὲ οἱ ἀνθρωποὶ οὐκ ἐθέλουσιν τὰ χρήματα αὐτῶν παραδιδόναι, οἱ δὲ λησταὶ ὀργιζόμενοι τὸν μέγιστον ἄνδρα ἀποκτείνουσιν. οὕτως φοβοῦσιν τοὺς ἄλλους. εἰ οἱ ἄλλοι ἄρχονται μαχέσθαι, καὶ οἱ λησταὶ μάχονται, μὴ ἀποθνήσκωσιν αὐτοί.

II

πολλοὺς μηνὰς ὁ Δικαιοπόλις ἤδη μετὰ τῶν ληστῶν οἰκεῖ. ἡμέρᾳ δὲ τινι οἱ λησταὶ καὶ ὁ Δικαιοπόλις ἀνὰ τὴν ὁδὸν βαδίζουσιν ζητοῦντες ἀνθρώπους πλουσίους. ὁρῶσιν οὖν δύο ἀνδράς οἱ ἔρχονται πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. ὁ μὲν Δικαιοπόλις προστρέχει καὶ λέγει «στῆτε, ὦνδρες. δότε ἡμῖν τὸ ἀργύριον.» οἱ δὲ φίλοι τοῦ Δικαιοπολέως τὰς μαχαίρας ἐπισείουσιν βοῶντες. ὁ δὲ ἀνὴρ ἔστηκεν φοβοῦμενος, ὁ δὲ ἄλλος οὐ φοβεῖται ἀλλὰ ὀργίζεται καὶ τὴν μάχαιραν ἑαυτοῦ ἐπισείει ἐν τῇ χεὶρι.

ἔπειτα αὐτὸς ὁ Δικαιοπόλις μάχαιραν ἐπισείει καὶ βοᾷ, «ἐὰν μὴ ἀργύριον δῶς μοι, ἀποκτενώ σε.» ὁ μὲν φοβοῦμενος φεύγει ἀποτρέχων, ὁ δὲ μὴ φοβοῦμενος ληστῇ προσβάλλει καὶ μαχέσθαι ἄρχεται. ἀγρίως καταφέρει τὴν μάχαιραν τῇ ληστῇ. ὁ δὲ ληστὴς πίπτει ἐπὶ τὴν γῆν, τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκροῦντος χαμαί. τὸ τοῦ νεκροῦ σῶμα ψυχρὸν γίγνεται.

τὰ γενόμενα ὁρῶντες, ὁ Δικαιοπόλις καὶ ὁ ληστὴς ὁ ἄλλος μαλὰ φοβοῦνται. ὁ μὲν ἄλλος ὁρμᾶται ἐπὶ τῷ πλουσίῳ τῷ ἀνδρὶ, ὁ δὲ Δικαιοπόλις τὴν μάχην βλέπει οὐδὲν ποιῶν. οἱ δύο ἀγρίως μάχονται, καταφέροντες τὰς μαχαίρας ἐπὶ ἀλλήλοις. πολὺ τοῦ αἵματος ἐκρεῖ ἐκ τῶν ἀμφοτεροῖν. τέλος δὲ ὁ πλουσίος ἀποθνήσκει. ὁ ληστὴς σχεδὸν ἅμα τούτῳ ἀποθνήσκει αὐτὸς.

νῦν δὲ τρεῖς τεθνήκοτες χαμαὶ κεῖνται, δύο φίλοι τοῦ Δικαιοπολέως, καὶ εἷς ἄλλος. σφόδρα φοβεῖται ὁ Δικαιοπόλις. τὰ χρήματα ἀμφοτέρων λάβων, εἰς τὰ ὅρη φεύγει. τί νῦν ποιήσει ὁ Δικαιοπόλις;